

Збірник наукових матеріалів
XXXV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

***«СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»***

28 жовтня 2019 року

Частина 1

м. Вінниця

Світові тенденції сучасних наукових досліджень, XXXV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 28 жовтня 2019 року. – Ч.1, с. 83.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXXV Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Світові тенденції сучасних наукових досліджень», 28 жовтня 2019 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Економічні науки

<i>Baida I.</i> MODERNIZATION OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT TOOLS IN ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS	5
<i>Березовська А.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ САМОФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОГО ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ...	8
<i>Беспалов С.І., Беспалова О.В., Черніченко Г.О.</i> НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: КОНЦЕПЦІЇ, ПОСТУЛАТИ, КРИТИКА	10
<i>Бурсак А.Г.</i> ТЕХНОПАРКИ ТА ТЕХНОПОЛІСИ В РОЗВИТКУ МАШИНОБУДУВАННЯ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ.....	16
<i>Візнюк А.Я., науковий керівник: О.Г.Радева</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	19
<i>Волкова Ю.М., Мацковська К.О.</i> АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ КОЛИВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ В Україні	25
<i>Гайдамака Ю.А., Чухліб А.В.</i> АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ	30
<i>Гнідіна В.С.</i> ІННОВАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ КРАЇНИ.....	33
<i>Дереза Б.П.</i> РОЗВИТОК ТНК ЯК СКЛАДОВА АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	38
<i>Зубенко Т.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ	42
<i>Коляда Ю.О., Микитась В.В.</i> СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ ВИРОБНИЧИХ МЕРЕЖ.....	44
<i>Костів І. Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ З ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИЗНАЧЕННЯМ НЕДООДЕРЖАНИМ ПРИБУТКОМ (УПУЩЕНОЇ ВИГОДИ).....	47
<i>Кривошапка О. А.</i> РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ФОРУВАННІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ	52
<i>Кудревич І. Б.</i> СУТНІСТЬ ЛОГІСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА...	55

<i>Литвиненко К.Р.</i> ГІДНА ПРАЦЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ	57
<i>Лисовицький В.Н., Борисенко Ю.Е.</i> ІННОВАЦІИ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕННЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ	59
<i>Макогон Д.В.</i> БАНКИ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В УКРАЇНІ.....	63
<i>Біневич Ю.О., Манойло К.І., Григораши Т.Ф.</i> ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	65
<i>Біневич Ю.О., Манойло К.І., Івашина І.І.</i> МІЖНАРОДНІ ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ.....	68
<i>Біневич Ю.О., Манойло К.І., Новікова Л.Ф.</i> ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В Україні.....	71
<i>Біневич Ю.О., Манойло К.І., Серьогін С.С.</i> ІНСТРУМЕНТИ ХЕДЖУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ.....	74
<i>Курганська Е. І.</i> ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЄДИНИМ КАЗНАЧЕЙСЬКИМ РАХУНКОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ....	77

MODERNIZATION OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT TOOLS IN ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS

Baida I

Magistrate

Kyiv National University of Technologies and Design

Kyiv, Ukraine

Purpose and research. The method of work is the modernization of crisis management tools at the enterprise in modern areas and theoretical and methodological justification of the principles of diagnostics that operate with the help of the system of crisis management.

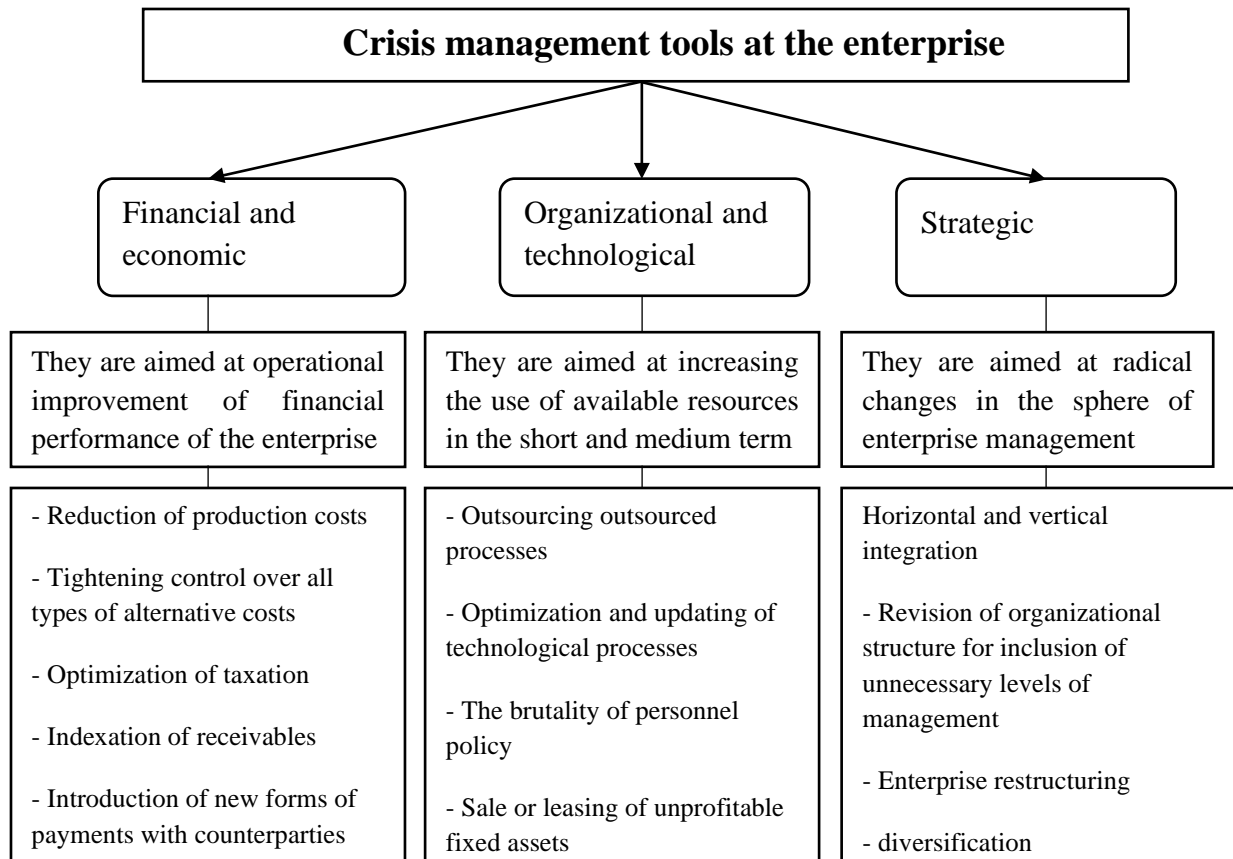
The object of the study is the modernization of crisis management tools at domestic enterprises in modern conditions.

The subject of the research is the approaches, principles and mechanisms of diagnostics of the financial state of the enterprise in a crisis.

Research results. The crisis management system has the characteristics that determine the features of the management mechanism itself: flexibility and adaptability, the ability to diversify and timely situational response, as well as the ability to effectively use the potential of the enterprise and informal management methods. These features of the crisis management mechanism provide the solution of diagnostic problems, which include timely recognition of symptoms, factors and causes of the crisis, classification of the latter, expert evaluation of crisis management measures and prospects for the development of the management object.

The issues of modernization of methods of analysis and diagnostics in the process of enterprise management are given attention in the works of such domestic and foreign scientists as: I. Blank, T. Berdnikova, V. Gerasymchuk, A. Gradov, P. Egorov, V. Zabrodsky, V. Kovalev, E. Short. As part of the crisis management of diagnostics, attention was paid to foreign authors, including E. Altman, K. Beerman, W. Beaver, T. Tafflert, etc., as well as such scientists from Russia and other CIS countries as I. Balabanov, S. Belyaev, G. Ivanov, V. Koshkin.

At the same time, foreign authors do not investigate the peculiarities of crisis management at an enterprise in a transitional economy, and most authors of the post-Soviet space consider the features of functioning of enterprises only at the onset of the crisis or during its exit, without considering the preventive component of the crisis management system. [1]

Fig. 1. Grouping of crisis management tools at the enterprise

The list of anti-crisis management tools in the enterprise is not presented in Fig. 1. [2]. Depending on the situation at the level of a particular business entity, industry or region, the list of tools of each group may be expanded.

The passage of these stages should contribute to the exit of the enterprise from the crisis that is already taking place in its activities. At the same time, much more important, in our opinion, is the creation of a system at the enterprise that prevents the occurrence of crisis phenomena, and eliminates their appearance at the stage of the crisis of growth. That is why, among all the instruments of crisis management at the enterprise, we consider the most important strategic instruments aimed at

dramatic long-term changes in the sphere of management of an entity. The implementation of these changes allows the company to provide new quality of growth in many areas: organizational, managerial, technological, etc. After radical changes in the sphere of management of certain processes at the enterprise, its owners (managers) get essentially a new type of business entity without additional legal procedures related to liquidation, re-registration, etc. This is especially important for corporate-type entities, where any public legal proceedings may significantly reduce the market price of the entity's shares or bonds.

Conclusions. When we use the world and the domestic, it is necessary to represent that in its unstable own activity and in the past it is necessary to solve the problem related to crisis management. This requires a revision of the emphasis on the dynamic aspect of crisis action, the deviation from the transition in economic science under the influence of crisis, which is ascertaining. Therefore, from the managerial point of view, all this is weighting on the dynamic aspect of the development of crisis enterprises.

Keywords: Crisis management, crisis enterprises, principles of crisis management, innovation, crisis, crisis measures, financial stabilization of the company

Literature:

1. Lihonenko L.O. Antykryzove upravlinnya pidpryyemstvom: teoretyko-metodolohichni zasady ta praktychnyy instrumentariy: Monohrafiya. – K.: Kyyiv. nats. torh.- ekon. un-t., 2001. – 580 s;
2. Starostina A.O. (2018) Ryzyk-menedzhment [Risk management]. Kiev: Condor (in Ukraine).
3. Yepifanova I.Yu., Orans'ka N.O. (2016) Sutnist' antykryzovoho upravlinnya pidpryyemstvom [The essence of crisis management enterprise]. *Ekonomika promyslovosti* [Economics of industry], pp. 265-269.

ОСОБЛИВОСТІ САМОФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ
ДИНАМІЧНОГО ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Березовська А. І.

Чернівецький національний університет

імені Ю. Федьковича, м. Чернівці

Кафедра підприємництва,

торгівлі та біржової діяльності

Сьогодні для України характерна стійка економічна криза, що підсилюється проблемами політичного характеру й щоденним зростанням конкуренції на світовому ринку. В таких умовах особливо гостро постає необхідність в підприємстві, а особливо – розвитку малого бізнесу. Значну роль у стимулюванні теперішньої та майбутньої діяльності суб'єктів господарювання відіграє належне фінансове забезпечення.

Джерела самофінансування розглядаються в розрізі внутрішнього фінансування. Гроші, отримані з внутрішніх джерел, не підлягають поверненню, проте досить обмежені. Але наявність у достатньому обсязі власних грошових коштів та їх ефективне використання свідчать про високий рівень рентабельності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства. Саме тому, всі можливості формування фінансових ресурсів підприємства за рахунок внутрішніх джерел повинні бути виявлені та використані. Особливо це є актуальним за кризових умов, коли залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел є проблематичним та не завжди вигідним для підприємства.

Теоретичним аспектам визначення фінансового стану і шляхам його поліпшення присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, Літовська І.М., Подмарьов О.Ю., Сулима О. Й., Ткаченко Є. Ю., Фомішина В.М. та інші.

У широкому розумінні самофінансування – це метод господарювання, який має на увазі покриття за рахунок власних доходів усіх видатків діяльності підпри-

ємства як при простому, так і при розширеному відтворенні. Самофінансування є економічною базою самостійності і самоуправління підприємства. Воно означає забезпечення інвестування підприємств в основному за рахунок власних фінансових ресурсів: прибутків, амортизаційних відрахувань та ресурсів прирівняних до власних, наприклад, коштів засновників, внесених до статутного капіталу, емісійного доходу [1].

За рахунок самофінансування гарантується раціональне використання зароблених і залучених джерел, адже мета самофінансування полягає в тому, щоб отримати певний ефект. Результатом такого вкладення коштів має бути приріст прибутку.

Головними перевагами зазначеного методу фінансового забезпечення є:

- уникнення облігаційних позичок, зайвої заборгованості і необхідності залучення нових акціонерів;
- отримання можливостей повністю розпоряджатися часткою прибутку, направляючи його на самофінансування, а не на виплату дивідендів.

Механізм самоінвестування, як і будь-який інший економічний механізм, не є ідеальним. Недоліками самофінансування в сучасних умовах є:

- недоспоживання, оскільки частина доходів підприємців вилучається як із споживання, так і із заощаджувальних процесів, опосередкованих фінансовим ринком;
- обмеження можливостей для використання пропозицій фінансового ринку;
- самофінансування є гальмом господарського розвитку. Обираючи виключно самофінансування, підприємства досить легко отримують у своє розпорядження капітали і часто задовольняються отриманням низьких прибутків;
- непередумане інвестування [2].

Таким чином, самофінансування – можливість для забезпечення фінансової стабільності малого бізнесу в умовах динамічного зовнішнього середовища. Нівелювати вказані недоліки можна шляхом владнання недоспоживання через компенсовані додаткові прибутки від самофінансування, а також оптимальне залучення коштів інвесторів на розширення діяльності.

Література:

1. Станко Г.В. Самофінансування як одна із пріоритетних форм фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. УДК 330.3:338.х Буковинський державний фінансово-економічний університет. *Сталий розвиток економіки*. 2015. С. 84-91

2. Фомішина В.М. Роль самофінансування в інвестиційному забезпеченні зовнішньоекономічної діяльності підприємств. УДК 339.94. *Економічні науки*. URL: http://www.tnv-agro.ksauniv.ks.ua/archives/87_2014/63.pdf (дата звернення: 14.08.2019).

УДК 339.9

Економічні науки

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ТЛУМАЧЕННЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: КОНЦЕПЦІЇ, ПОСТУЛАТИ, КРИТИКА.

Беспалов С.І.,

аспірант економіко-правового факультету

Беспалова О.В.

аспірант економіко-правового факультету

Черніченко Г.О.

д.е.н., проф. кафедри економіки

та міжнародних економічних відносин

економіко-правового факультету

Маріупольський державний університет

м. Маріуполь, Україна

У сучасному світі з його швидкістю та технологіями, які проникли у всі без винятку суспільні відносини, глобалізаційні процеси вже не викликають здивування, але досі захоплюють уми сучасних науковців: економістів, правознавців, політологів, філософів та інших. Глобалізація має безліч облич та вже давно отримала статус міждисциплінарного явища.

Багатогранність глобалізаційного процесу та його масштабів обумовлюють дискусії з приводу його генезису, і наукова література містить різні підходи до того, що вважати відправною точкою глобалізації, і чи є це явищем сучасним, або ж це лише продовження багатовікової історії розвитку. До того ж, глобалізація в умовах сучасних світових проблем має своїм складовим елементом таку важливу концепцію як «сталий розвиток», яка отримала

позитивний відгук міжнародної спільноти та активно запроваджується на національному рівні багатьох країн світу.

Дослідженням питання теоретичних та практичних аспектів глобалізації світової економічної системи займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені як О.Г. Білорус, В.І. Власов, Д. Вільямсон, Д. Гілбрейт, М. Кастельс, Т. Фрідман та ін. Проблеми та перспективи сталого розвитку досліджують Д.Л. Медоуз, Д.Х. Медоуз, Й. Рандера, Б.М. Данилишин, Б.М. Шостак, О.Б. Вебер. Над цим питанням працюють не лише науковці, але й міжнародні організації, передовими з яких є Організація Об'єднаних Націй та Римський клуб.

Перш за все існує необхідність виокремлення з безлічі концепції глобалістики найбільш аргументовані та актуальні. Так, нами було відібрано чотири концепції, згруповані в таблиці 1.

Таблиця 1. Концепції глобалізації

Концепція	Прибічники	Лейтмотив	Критика
Концепція «архаїчної глобалізації»	Дж.Арригі М.Уотерс, Г.Терборн Ф. Бродель Л.Туроу, А.Маслоу, Г.Дилиген ський, Ю.Красін Ю. Пахомов	Глобалізація – історичне явище, що в різних формах супроводжувало людство на різних етапах його розвитку. Також, глобалізація розглядається як процес, який в той чи інший історичний період трансформував певні регіони світу, в залежності від географії як конфліктів (війн, переворотів, захоплень територій) так і технічного прогресу. Прихильники цієї концепції виділяють велику кількість класифікацій форм глобалізації. Деякі з них: глобалізація, що мляво протікала, глобалізація, що повільно прогресувала, біструктурна глобалізація,	Форми глобалізації, які пропонуються цією концепцією прихильники інших напрямів вважають анахронізмами. Глобалізація в цій концепції занадто широке поняття, яке охоплює все, і одночасно нічого конкретного. До того ж оцінка історичних явищ здійснена постфактум, сучасними науковцями, і немає нічого спільного з тими ідеями, які закладались у ці процеси в момент їхнього виникнення. Однак, на нашу думку,

		<p>органічна глобалізація; монотеїзм, імперсько-конесійна глобалізація, мусульманська глобалізація, колоніальна глобалізація, індустріальна глобалізація, фаза глобальної автаркії, ліберальна глобалізація [1,2].</p>	<p>концепція має право на життя, оскільки показує логічні послідовні історичні етапи, які можливо, не всі можна назвати глобалізаційними, однак, які показують, що глобалізація є складним економічним, соціальним, політичним, географічним процесом. І цей процес не можна розглядати лише з однієї якоїсь точки зору та брати щось одне за абсолют.</p>
<p>Концепція глобалізації як сучасного економічного феномену</p>	<p>К.Омає, Т. Левітг, Ф.Фукуям а, А.Вебер, А.Некlesa, В. Кузнецов, В.Ядов, Д.Лук'яненко, О.Білоус, А.Гальчинський, А.Гаєць.</p>	<p>Критикуючи концепцію архаїчної глобалізації зазначають, що глобалізація є результатом фундаментальних змін сучасності. Всі історичні події та етапи, які виділяли прихильники першої концепції, називаючи її етапами глобалізації, є лише передумовами для сучасних глобалізаційних процесів, і нічого спільного з сучасною глобалізацією не мають [3,4]</p>	<p>Ця концепція здебільшого виникла на противагу архаїчній, і майже всі ідеї викликають впевненість в тому, що головною ідеєю прихильників було розкритикувати догмати першої концепції. Єдине, що має в цій концепції самостійне значення, це акцент на економічних процесах як рушійній силі глобалізації. Науковці зауважують, що першопричиною глобалізму стали міжнародні торгівельні</p>

			операції, створення та діяльність транснаціональних корпорацій, розширення меж діяльності міжнародних організацій. Вважаємо, що науковці-прихильники цієї концепції обмежують самі себе та не враховують цієї всеосяжності глобалізації, яку вона в собі несе.
Концепція протогобалістів	С.Амін, Н.Ейнжел, Р.Кобден, П.Кругман, Д.Лал, Б.Ліндсі, Д.Родрік	Концепція ніби займає проміжне положення між першими двома та доповнює їх. Виділяють 2 етапи глобалізації: протогобальний (інтернаціоналізація, ХІХ ст.), власне глобалізація (транснаціоналізація (з 1945 року), глобалізація (з 1980 року)). Прихильники більше уваги приділяють зближенням економік на основі розвитку міжнародної торгівлі, значне місце при цьому посідає діяльність банків та міжнародних розрахунків [5,6].	Концепція за своєю сутністю є доповненням другої, з єдиною відмінністю – пропозицією двох етапів глобалізації – протогобальний та сучасний (ліберальний). Знову ж таки, концепція є однобокою, ототожнює глобалізацію лише з економічними процесами (між окремими суб'єктами) критикує історичність та вважає, що глобалізація як процес сформувалась у другій половині ХІХ ст.
Концепція глобалізації	Е. Азораянц, М.Чешков	Завданням концепції вважається зближення трьох попередніх. Прихильники	Критика цієї концепції стосується в більшій частині лише

<p>як деякої позачасової властивості, що іманентно притаманна світовому суспільству.</p>		<p>цієї теорії вважають, що в попередніх концепціях є дві розбіжності: перша – у визначенні часових меж, друга – в трактовці самого поняття глобалізації, яке можна розуміти у двох вимірах: як тенденцію, як наслідок ряду тенденцій. Виділяють типи глобалізації за часовим принципом: родова, племінна, етнічна, давньоімперська, монархічна, колоніальна, національна та інтернаціональна. Прихильники ставлять питання взаємозалежності та взаємодії понять «глобалізація» та «інтеграція». При цьому, глобалізацією вважається кінцева мета історичних процесів, інтеграція та дезінтеграція – є тенденціями, що визначають динаміку цього процесу, а інтернаціоналізація – сучасний етап глобалізації [7,8]</p>	<p>категоріального апарату. На нашу думку, найбільш аргументована концепція, яка акумулювала в собі перші три, і критично осмислила процеси глобалізації, безпретензійно пропонуючи типи глобалізації (тобто, вони можуть доповнюватись та/або змінюватись).</p>
--	--	--	--

Здійснюючи аналіз концепцій глобалізації нами було з'ясовано, що апогей дискусій з приводу глобалізації припав на кінець 80-х - початок 90-х років минулого століття (тоді ж формувались наукові школи глобалізації). При цьому, характерною рисою вказаного періоду було лише окреслення структурних змін економік внаслідок глобалізаційних процесів. І через те, що кінець ХХ ст. ознаменувався виникнення дискурсу глобалізації, в наукових

колах панує думка про те, що процес глобалізації є «дітищем» ХХ століття. Однак, ми підтримуємо думку тих науковців, які стверджують, небезпідставно, про те, що процеси глобалізації мають довгий історичний шлях, і охоплюють не лише економічні процеси, а й всі сфери, в яких присутній людський фактор.

Література:

1. Арриги Дж. Долгий двадцатый век. Деньги, власть и истоки нашего времени. М.: Территория будущего. 2006. 472 с.
2. Пахомов Ю., Павленко Ю. Цивилизационная структура современного мира. В 3-х т. К.: Наук. думка. 2008. 640 с.
3. Вебер А. Б. Глобализация и устойчивое развитие: проблемное поле и возможные сценарии. *Клуб ученых «Глобальный мир»*. М.: ИД «НОВЫЙ ВЕК», 2002. С. 107-149.
4. Гальчинский А. Кризис и циклы мирового развития. К.: АДЕФ-Украина, 2013. 480 с.
5. Амин С. Вирус либерализма. Перманентная война и американизация мира. М.: Европа, 2007. – 168 с.
6. Линдси Б. Глобализация: повторение пройденного. М.: ИРИСЭН, 2006. 416 с.
7. Азорянц Э. Глобализация как процесс. *Клуб ученых «Глобальный мир»*. М.: ИД «НОВЫЙ ВЕК», 2002. С. 107-149.
8. Чешков М. Глобализация: контуры рамочной концепции. *Клуб ученых «Глобальный мир»*. М.: ИД «НОВЫЙ ВЕК», 2002. С. 232-256.

ТЕХНОПАРКИ ТА ТЕХНОПОЛІСИ В РОЗВИТКУ МАШИНОБУДУВАННЯ
ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТЕХНОЛОГІЙ
В УКРАЇНІ

*Бурсак А.Г.,
студентка економічного факультету
Харківський національний університет
імені В.Н Каразіна
м. Харків, Україна*

Science park is a state-owned commercial entity whose assets are land, other real estate, developed infrastructure, and service centers. The main task of the science park is the industrialization and commercialization of new and high technologies in order to transform them into innovations, which provide for increasing the competitiveness of national industry in world markets and growth of foreign trade turnover.

Scientific and technological projects with commercial potential and growth prospects are “grown” in science park business incubators under “greenhouse” conditions of low rent, low tax payments and service payments until sustainable profitability is obtained [1;6].

Science park facilitates investment in venture capital projects, in some cases it partially invests projects with budget money. Successful projects fall into the category of high-tech, profitable and tax-paying manufacturing enterprises. About 10-15% of projects survive in a business incubator, others fail commercially and are eliminated. With regard to high-tech manufacturing enterprises, the science park in it's territory conducts a policy of preferences, mainly taxation, on behalf of the state.

Enterprises of various industries - from IT and biotechnology to production of fabrics, goods for rest, tailoring are referred to high technologies here. The main feature is the use of new technologies and materials and high market competitiveness of products. Universities and research organizations have offices in the science park whose tasks are to present their scientific and technological projects[2;8]. Educational and research work is commissioned by enterprises.

Advantages of introducing technopoles, science parks (SEZs) into the economy of the PRC, Japan and South Korea:

- first, the work of technopoles has determined the rapid growth rate of foreign investment, which allows pumping the economy with the necessary financial resources. The money invested by investors is taken out of China, Japan and South Korea as a finished product, the price of which has already included all taxes and mandatory payments paid by the manufacturer. Thus, China's, Japanese and South Korean economy receives a highly liquid instrument, creates production infrastructure, provides citizens with jobs and receives local and state budget revenues in the form of tax payments;

- second, the investments allow to improve the production capacities of enterprises, to improve the quality characteristics of human capital, to solve the problem of attracting advanced technologies and to stimulate their integration into related industries. In this regard, in the period 2007-2016 there is an increase in competition for investments, including foreign ones. China's experience seeks to take on other developing countries, which raises the issue of implementing special economic policy measures that affect the country's attractiveness and investment efficiency, as well as improving the investment climate. With increasing competition in this area, there was an urgent need for liberalization of the Chinese, Japanese and South Korean economy, and the very process of creating such zones became a major tool for modernizing the economy and attracting foreign investment into the country;

- third, the development of special legislation regulating the foreign economic activity of technopoles and science parks, FEZ, optimizes taxation issues, banking sector, simplifies customs clearance and regulation, other important issues, allows to strengthen China's, Japanese and South Korean position in the effective operation of special zones[4;7].

Chinese engineering and the local market have a significant impact on the appearance of heavy industry worldwide. The active development of China, Japan and South Korea offers a number of opportunities, including for foreign manufacturers of machinery and engineering products as experts and investors.

The unconditional advantages of science parks and technopoles for the economy of the People's Republic of China, Japan and South Korea are: increase of employment opportunities of the population; higher quality of goods; increasing the standard of living, social environment and social security, educational and intellectual level of the population[3].

Government assets are increasing: the use of high-tech local resources may be expanded; opening up new opportunities in planning and coordinating regional innovation policy; improving the place of the territory in the inter-regional and international division of labor, improving the economic environment, saving money on leisure security; reducing costs and increasing unemployment-related budget revenues; increasing business activity in the region; development of regional infrastructure; expanding and changing the technical and organizational framework for scientific research; activation of the business initiative of scientists to expand the possibility of attracting and educating scientific staff, opening new scientific schools; expansion of scientific and business ties with other universities, research centers, organizations; as a consequence, new student practice bases; improving the interaction of educational institutions with the authorities; raising the prestige of the university[5].

In addition, the creation of technopoles and SEZs is also beneficial for entrepreneurs, as exports of products increase; business relationships are growing internationally; increase the prestige and competitiveness of products; easier access to scientific and technical base; opportunities for using the intellectual potential of universities are opened; there is an opportunity to share the most modern equipment that belongs to the park. Therefore, analyzing the above materials, it can be concluded that investing and attracting scientists will have a positive impact on the development of the economy of the PRC, Japan and South Korea and the invention of even more advanced technologies and their involvement in production.

Literature:

1. Avdulov AN, Kulkin AM Scientific and technological parks, technopoles and regions of science. M.: INION RAS, 2005.

2. Alisov NV, Horev BS Economic and social geography of the world (overview). - M.: Gardariki, 2001. - 704 p.

3. Bendel MA, Frolov IE Innovation potential and modernization of the economy: domestic and foreign experience // Management in Russia and abroad. 2007. № 1. P. 17–35.

4. Chong-En Bai. Bureaucratic integration and regional specialization in China // China Economic Review. 2008. № 19. С. 308–319.

5. Golikov AP, Kazakova NA World economy: industry structure, geography, current trends. Tutorial. Kharkov: KhNU, 2002. - 108 p.

6. Dergachev V. Technopoles. High tech bridgeheads // Internet edition of Professor Dergachev's Institute for Geopolitics

7. Innovative activity and scientific and technological development <http://innovacii-investicii.ru/>

8. The Innovation Process in the Developed Capitalist Countries / edited by D.Sc. Rudakova IE; Moscow: Moscow State University Publishing House, 2002.

УДК:336(045)

Економічні науки

ОСНОВНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Візнюк А.Я.,

студентка економічного факультету,

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

Науковий керівник: О.Г.Радєва, к.е.н., доцент

Підвищення результативності діяльності промислових підприємств нерозривно пов'язане з ефективністю використання основних засобів, як ключової складової виробничого потенціалу господарюючих суб'єктів.

Загальновідомо, що ефективність використання основних засобів, що полягає в генеруванні прибутку даними активами, чинить значний вплив на

виробничі і фінансові результати господарської діяльності, інвестиційну привабливість підприємства, конкурентоспроможність та фінансово-економічний стан.

Варто зауважити, що показники високої продуктивності машин і обладнання, а також їх відповідність сучасним технологічним і екологічним стандартам надають можливість зниження питомих витрат на одиницю продукції й підвищення якості і конкурентоспроможності кінцевого продукту [4].

Отже, суб'єкти економічної діяльності, що проводять системну політику, яка спрямована на підвищення віддачі основних засобів мають значно більше можливостей завоювати вигідні ринкові позиції, а також збільшити капіталізацію і вартість свого підприємства.

Істотне значення при формуванні даної політики має проведення аналізу основних засобів, за допомогою якого вищий менеджмент організації повинен отримувати інформаційні викладки про необхідність реалізації дій з основними виробничими засобами підприємства [3].

У сучасних економічних реаліях одним з основних вимог, які пред'являються промисловим підприємствам, є раціональне використання наявних основних засобів і пошук резерву для ефективної економічної діяльності господарюючого суб'єкта [5].

У цьому відношенні виникає необхідність оцінки власного потенціалу і максимального використання можливостей, що надаються зовнішнім оточенням підприємства. Дана оцінка власного виробничого потенціалу потребує проведення точних аналітичних робіт, які дозволяють виявляти і правильно реалізовувати внутрішній потенціал організації і ряд можливостей в зовнішньому середовищі, з метою підвищити результати господарської діяльності.

Фінансово-господарська діяльність будь-якого підприємства залежить від основних засобів, які займають одне з центральних місць. Ефективність використання основних засобів підприємства допомагає оптимально і економно споживати інші види ресурсів (сировини, матеріалів, комплектуючих тощо) [2].

Таким чином, стан та ефективне використання основних засобів істотно впливає на якісні параметри господарської діяльності підприємства. Основні

кошти є частиною майна господарюючого суб'єкта і відображаються у складі необоротних активів.

Проведення аналізу основних засобів підприємства є трудомістким процесом.

Вчені виділяють такі основні інформаційні джерела, які відображають існуючий стан основних засобів суб'єктів економічної діяльності:

– дані бухгалтерського балансу; пояснення до бухгалтерських балансів організацій і звітам про фінансові результати;

– вміст актів про надходження устаткування;

– дані інвентарної картки обліку об'єктів основних засобів господарюючого суб'єкта;

– дані інвентарної картки групового обліку об'єкта основних засобів господарюючого суб'єкта;

– дані інвентарної книги обліку об'єкта основних коштів господарюючого суб'єкта;

– дані актів про прийом-передачу об'єктів основних засобів підприємства (виняток — будівлі та споруди);

– дані актів про прийом-передачу будівель (споруд);

– дані актів про прийом-передачу груп об'єктів основних засобів (виняток будівлі та споруди);

– дані накладних на внутрішнє переміщення об'єктів основних засобів господарюючого суб'єкта;

– дані актів про прийом-здачу відремонтованих, реконструйованих, модернізованих об'єктів основних засобів господарюючого суб'єкта;

– дані актів про списання об'єктів основних засобів (виняток — автотранспортні засоби);

– дані актів про списання автотранспортних засобів господарюючого суб'єкта;

– дані актів про списання груп об'єктів основних коштів господарюючого суб'єкта (виняток — автотранспортні засоби);

- дані актів про прийомі-передачі обладнання в монтаж;
- дані актів про виявлені дефекти устаткування підприємства;
- інформація переоцінки основних засобів господарюючого суб'єкта;
- відомості про амортизаційних відрахуваннях господарюючого суб'єкта;
- відомості про непрацююче обладнання підприємства;
- відомості про оренду основних засобів господарюючого суб'єкта;
- дані про режими роботи та завантаження обладнання господарюючого суб'єкта;
- дані плану технологічного розвитку господарюючого суб'єкта;
- відомості проектно-кошторисної документації;
- дані планів капітальних ремонтів та модернізації обладнання господарюючого суб'єкта. [3]

Таким чином, представлені в таблиці 1 напрямки аналізу основних засобів організації надають достатню і детальну інформацію щодо стану та використання основних засобів, а також пов'язаних з їх функціонуванням витрат господарюючого суб'єкта.

Таблиця. 1- Напрямок та зміст аналізу основних засобів організації

Напрямки аналізу основних засобів організації	Зміст аналізу основних засобів організації
1. Аналіз структури і динаміки основних засобів господарюючого суб'єкта.	Проведення оцінки розмірів і структури вкладень капіталу в основні кошти підприємства. Визначення характеру і розміру впливів вартості основних засобів на фінансовий стан організації і структуру бухгалтерського балансу
2. Аналіз ефективності використання основних засобів господарюючого суб'єкта.	Проведення аналізу руху основних засобів підприємства. Проведення аналізу показників ефективності використання основних засобів підприємства. Аналіз використання часу роботи обладнання. Інтегральна оцінка використання устаткування підприємства.
3. Аналіз ефективності витрат по утриманню та експлуатації обладнання.	Проведення аналізу витрат на капітальний ремонт обладнання та будівель. Проведення аналізу витрат по поточному ремонту. Аналіз взаємозв'язків обсягів виробництва, прибутку і витрат по експлуатації обладнання підприємства.
4. Аналіз ефективності інвестицій в основні засоби підприємства	Проведення оцінки ефективності капітальних вкладень. Аналіз ефективності залучення кредитних грошей для інвестицій.

Варто підкреслити, що традиційні методики мають цілий ряд недоліків:

1. У традиційних методиках відсутній уточнення цільової спрямованості, а також зацікавлених груп користувачів даних аналітичної інформації. Інакше кажучи, не зовсім зрозуміло, в чиїх інтересах здійснюються аналітичні процедури, яке практичне значення проведених аналізів основних засобів господарюючого суб'єкта.

2. Не враховують екологічні аспекти функціонування основних засобів підприємства, що в сучасних умовах промислового виробництва, а також зростаючих вимог з боку державних і громадських екологічних організацій, представляється однією з актуальних завдань проведення аналізу основних засобів. Тим самим, зусилля господарюючого суб'єкта щодо зниження шкідливих впливів основних коштів на навколишнє середовище повинні бути відзначені аналітиками і, в цілому, повинні підвищувати конкурентні позиції аналізованого підприємства.

3. Проведений аналіз основних засобів підприємства, як правило, зачіпає всі підприємство, а також окремі структурні елементи, однак при цьому потрібно враховувати специфіку функціонування підрозділів і філій компанії, а також їхню частку в генеруванні економічної вигоди, що накладає відбиток на характер ефективності використання основних засобів в різних операційних і географічних сегментах бізнесу.

4. При проведенні традиційних аналізів основних коштів підприємства мало враховують етапи життєвого циклу, на яких перебуває даний момент підприємство. Варто підкреслити, що на різних відрізках життєвого циклу будуть суттєві відмінності підходів до досліджень стану і використання виробничих потужностей організації. Так, зокрема, на етапі зародження і активного зростання підприємство, як правило, активно нарощує виробничий потенціал, у той час як віддача основних засобів може бути досить низькою. Етап зрілості відрізняється максимальною ефективністю використання основного капіталу, яка пов'язана з досягненнями організацією поставлених стратегічних цілей. На етапі старіння керівництво приймає рішення з приводу

подальшого функціонування господарюючого суб'єкта. Якщо організація ліквідується, то має бути вжито комплекс заходів, які спрямовані на підтримання високої вартості основних засобів підприємства.

5. Аналіз основних засобів підприємства неповний без використання грошово-потокових показників, які відображають структуру і напрямки руху грошових коштів господарюючого суб'єкта. Переваги використання даних індикаторів відомі — це, насамперед, реальність і об'єктивність аналізованих процесів і явищ. Слід зазначити, що одним з трьох облікових (відображаються в бухгалтерській звітності) видів діяльності підприємства є інвестиційна, тобто безпосередньо зачіпає процес формування основних засобів організації.

6. Ключовий показник ефективності використання основних засобів підприємства в традиційному аналізі — фондівдача. Разом з тим, ефективність — це співвідношення результату, який генерується яким-небудь ресурсом. [5]

Таким чином, у випадку з фондівдачею не можна чітко сказати про те, що виручка генерується виключно основними засобами підприємства. В цілях отримання виручки задіяний весь потенціал господарюючого суб'єкта. У зв'язку з цим, використання показника фондівдачі в якості індикатора ефективності використання основних засобів підприємства є не зовсім виправданим.

Література:

1. Белова, Р.П. Ресурсний потенціал організації: поняття та структура / Р.П. Белова // Вектор науки Самарського державного університету.- Самара: Самарський державний університет, 2015.- № 9 (18) .- с. 178-181.
2. Гришин, А.А. Оцінка і переоцінка основних засобів.- М .: ЮНИТИ-ДАНА, 2015.
3. Демидова, О.Т. Аналіз основних засобів організації.- М .: Ерудит 2015.
4. Лазарєв, С.А. Облік основних засобів і нематеріальних актів.- М .: Проспект - прес, 2015.
5. Соболева, М.О. Аналіз господарської діяльності підприємства: підручник 2-е изд., Перераб. і доп.- М .: ЮНИТИ-ДАНА, 2015.- 378 с.

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ КОЛИВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ

*Волкова Ю.М., Мацковська К.О.,
студентки економічного факультету
Університет державної фіскальної служби України
м. Ірпінь, Україна*

Валютні відносини є однією з найбільш складних сфер ринкового господарства, оскільки в них зосереджено проблеми національної й світової економіки. Валютний ринок та його регулювання займають провідне місце в економічній політиці держави.

Відомо, що на встановлення курсу національної валюти впливає низка економічних, психологічних, політикоправових та технічних чинників. Досліджуючи вплив таких факторів та вчасно реагуючи на їх позитивні або негативні тенденції, можна досягти значних успіхів у вирішенні основного завдання Національного банку України – забезпечення стабільності національної грошової одиниці.

Стабільна діяльність валютного ринку і надійний контроль за ним є необхідними для формування повноцінної ринкової економіки.

Фундаментальними дослідженнями теорії та проблемами валютного курсу займалися зарубіжні вчені: Дж. Тобін, Р. Манделл, А. Маршал, Я. Тінберген. Щодо вітчизняних учених, то вагомий внесок у теоретичне дослідження проблематики валютно-курсової політики зробили: О. Береславська, Ф. Журавка, Н. Жмурко, О. Дзюблюк, М. Вірт, О. Мелих та інші.

Метою даного дослідження є виявлення основних факторів впливу на валютний курс національної одиниці та розроблення шляхів його регулювання.

Валютний ринок, як один з головних елементів цінової системи, в останні десятиліття характеризується посиленням впливу процесів глобалізації, диверсифікації та трансформації. Прогресуюча інтеграція України у світове співтовариство вимагає оптимізації та вдосконалення функціонування

внутрішнього валютного ринку як важливого механізму забезпечення взаємодії між національною та світовою економікою [1, с. 165-168].

Валютний ринок – це система економічних відносин, що виникають під час операцій з купівлі – продажу іноземної валюти за курсом, що формується на підставі попиту і пропозиції [2, с. 368].

Основні чинники, які впливають на зміну курсу є інфляція, стан платіжного балансу, ступінь використання валюти на міжнародних валютних ринках і в міжнародних розрахунках, показники економічного росту країни, валютна політика держави.

Аналіз динаміки коливання курсу національної валюти показав, що протягом 2014, 2015, 2016 та 2017 років простежується чітка сезонність з локальними піками знецінення гривні в січні-лютому, НБУ, дотримуючись режиму гнучкого курсоутворення, не протидіяв зміні курсових трендів. Регулювання валютного ринку відбувалося завдяки інтервенціям, що використовувалися з метою згладжування розбалансування ринку під впливом ситуативних чинників. Обсяг інтервенцій з придбання іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку протягом січня-листопада 2017 року становив сукупно 2221 млн. дол. США, а сума продажу іноземної валюти на міжбанківському ринку – 776 млн. дол. США. Додатне сальдо валютних інтервенцій Національного банку за одинадцять місяців 2017 року становило 1445 млн. дол. США. Разом з отриманням траншів офіційного фінансування це дало змогу збільшити обсяг міжнародних резервів до 18.8 млрд. дол. США [3, с. 586-590].

Аналізуючи діяльність НБУ щодо стабілізації курсу національної валюти, можна дійти висновку, що наслідки від прийняття рішення про відмову від фіксованого курсу були не докінця спрогнозованими та обґрунтованими.

Середньозважений курс гривні за операціями з готівковою іноземною валютою за 2015–2017 рр. залишався доволі стійким. Різниця між курсом купівлі та продажу становила за 2015 р. 2,3%, тоді як за 2016 р. зменшилася до 1,7%. Після деякої стабілізації на ринку різниця між курсами продажу та

купівлі готівкової валюти на офіційному валютному ринку також скоротилася та встановилася в середньому на рівні 0,6% за підсумками 2017 р.

З початку 2017 р. національна валюта втратила частину своєї вартості. Офіційний курс гривні до долара США за 2015–2017рр. збільшився до 28,1 грн. за 1 дол. США. Причин для такої тенденції декілька, зокрема позначилися значні витрати на обслуговування державного боргу, а також від’ємний зовнішньоторговельний баланс. Послаблення гривні відносно долара США починаючи з 2017 р. зумовлене значною мірою зростанням попиту на іноземну валюту з боку нафто- та газотрейдерів, а також помірним зростанням цін на нафту на світовому ринку [4].

Валютний курс спричиняє суттєвий вплив на зовнішньоекономічну торгівлю: зростання курсу гривні неодмінно сприятиме збільшенню цін на міжнародному ринку на продукцію, вироблену в Україні, і навпаки. Водночас динаміка валютного курсу не лише викликає зміну, а й відображає особливості цінової конкурентоспроможності країни.

З початком 2016 р., виконуючи свою основну мету із забезпечення цінової стабільності, Національний банк продовжував здійснювати заходи щодо підтримання валютного курсу. У 2016 р. Національний банк затвердив «Стратегію валютних інтервенцій на 2016–2020 роки», яка визначила правила проведення операцій на міжбанківському валютному ринку в умовах режиму інфляційного таргетування. Завданнями здійснення інтервенцій на міжбанківському валютному ринку України є [5]:

- накопичення міжнародних резервів;
- згладжування функціонування валютного ринку;
- підтримання трансмісії ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики.

Водночас, якщо в короткостроковому періоді ціль щодо досягнення цінової стабільності та завдання щодо накопичення міжнародних резервів суперечать одна одній, пріоритет надається досягненню цінової стабільності. Стратегією визначено такі форми валютних інтервенцій, як:

- валютний аукціон;
- інтервенція за єдиним курсом;
- запит найкращого курсу, адресна інтервенція.

Сьогодні процеси, що відбуваються на валютному ринку, і насамперед проблеми курсових коливань, відіграють важливу роль в економічному житті держави. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі впливають на розвиток валютних відносин і відповідним чином вносять коригування у валютну політику, що проводиться в державі. Розбалансованість валютного ринку, негативне сальдо торговельного балансу, високі темпи інфляції свідчать про те, що нині залишається гострою проблема проведення ефективної валютної політики і визначення оптимального рівня валютного курсу, які слід здійснювати Національному банку України.

Тому для забезпечення стабілізації ситуації на валютному ринку доцільно зосередитися на таких напрямках:

- розвивати фінансовий ринок та якісні інструменти для заощаджень;
- створювати інституційно-правове середовище, яке б забезпечувало приплив іноземного капіталу;
- розв'язувати проблему подолання значного дефіциту державного бюджету і платіжного балансу; створювати належні умови для функціонування альтернативних каналів грошової трансмісії;
- унеможливити неконтрольоване використання кредитів рефінансування на валютному ринку;
- розробити механізми залучення довгострокових гривневих ресурсів;
- забезпечити достатній обсяг золотовалютних резервів та здійснювати пошук нестандартних джерел їх наповнення.

Отже, курсові коливання є однією із загроз національним інтересам. Тому необхідною умовою та підґрунтям для реалізації головної функції НБУ – «забезпечення стабільності національної грошової одиниці» – є проведення ефективної монетарної політики для досягнення стабільності фінансово-

кредитної сфери: вибір форм валютно-курсової політики, підтримання відповідного рівня цін та темпу інфляції, збільшення золотовалютних резервів.

Національний банк України повинен докласти максимум зусиль не лише на підтримання стабільності курсу національної валюти, а й на відновлення позиції гривні. Це можливо здійснити за умов складання стратегічних прогнозів, які ґрунтуватимуться на побудові математичних моделей, в які будуть закладені чинники, що характеризують сучасний стан економіки країни і її банківського сектору.

Література:

1. Сусіденко Ю.В., Яремко А.О. Основні тенденції розвитку валютного ринку України. Молодий вчений. 2015. № 12(27). С. 165-168.
2. Крупа М.І. Гроші та кредит: навч. Посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка. 2010. 368 с.
3. Жмурко Н. В., Митко О.І. Аналіз тенденцій коливання валютного курсу в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 21. С. 586-590.
4. Аналітичний огляд валютного ринку України. URL: <http://rurik.com.ua>.
5. Стратегія валютних інтервенцій НБУ на 2016-2020 роки. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=38098167>

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

*Гайдамака Ю. А.,
студентка економічного факультету
Чухліб А.В.,
к.е.н., доцент кафедри статистики
та економічного аналізу
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
м. Київ, Україна*

Статистичне дослідження рівня безробіття в Україні не втрачає своєї актуальним, оскільки на сьогодні є однією з найбільш гострих соціально-економічних проблем країни.

Безробіття — це складне соціально-економічне явище, при якому частина економічно активного населення не має роботи й заробітку. Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення», безробітними вважаються працездатні громадяни у працездатному віці, які через незалежні від них обставини не мають заробітку і трудового доходу, зареєстровані у державній службі зайнятості як особи, що шукають роботу. [3]

Загалом, рівень безробіття залежить від стану економіки країни. Зростання цього явища створює комплекс соціально-економічних проблем: зменшується купівельна спроможність населення і, відповідно, виробництво, скорочуються податкові надходження до бюджету, знецінюються кваліфікація та здобуті навички фахівців, посилюється соціальна напруженість. Будь-яка країна світу докладает чимало зусиль для подолання безробіття, проте жодній з них не вдалося повністю її ліквідувати.

Основними причинами безробіття є:

- структурні зміни в економіці країни чи певного регіону;
- політичні події, які відбуваються в країні;

- пошук працівниками нових робочих місць із вищим рівнем заробітної плати або кращими умовами праці;
- відсутність перспектив підвищення кваліфікації та кар'єрного росту працівників;
- демографічні зміни в складі та чисельності робочої сили, недостатня їх мобільність.

Рівень безробіття — кількісний показник, який визначається як відношення чисельності безробітних до загальної чисельності економічно активного працездатного населення країни (регіону/ соціальної групи). [2] В свою чергу, чисельність безробітного населення обчислюється за методологією Міжнародної організації праці, відповідно до якої безробітними визнаються особи, які протягом чотирьох тижнів не мали роботи, шукали роботу або намагалися організувати власну справу, були готові приступити до роботи. Слід зауважити, що цей показник істотно різниться від чисельності офіційно зареєстрованих безробітних.

Динаміку рівня безробіття в Україні протягом 2013 - 2018 роки наведено в таблиці 1, рис.1.

Таблиця 1

Рівень безробіття в Україні за 2013 - 2018 рр.

Роки	Всього населення, тис. ос.	Економічно активне населення, тис. ос.	Безробітне населення, тис. ос.	Рівень безробіття, %	Зареєстрованих безробітних, тис. ос.
2013	45426,2	20478,2	1576,4	7,7	487,6
2014	42928,9	19035,2	1847,1	9,7	458,6
2015	42760,5	17396,0	1654,0	9,5	461,1
2016	42584,5	17303,6	1677,5	9,7	407,2
2017	42386,4	17193,2	1697,3	9,9	352,5
2018	42153,2	17296,2	1577,6	9,1	341,7

*з 2014 р. – без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)

Джерело [2]

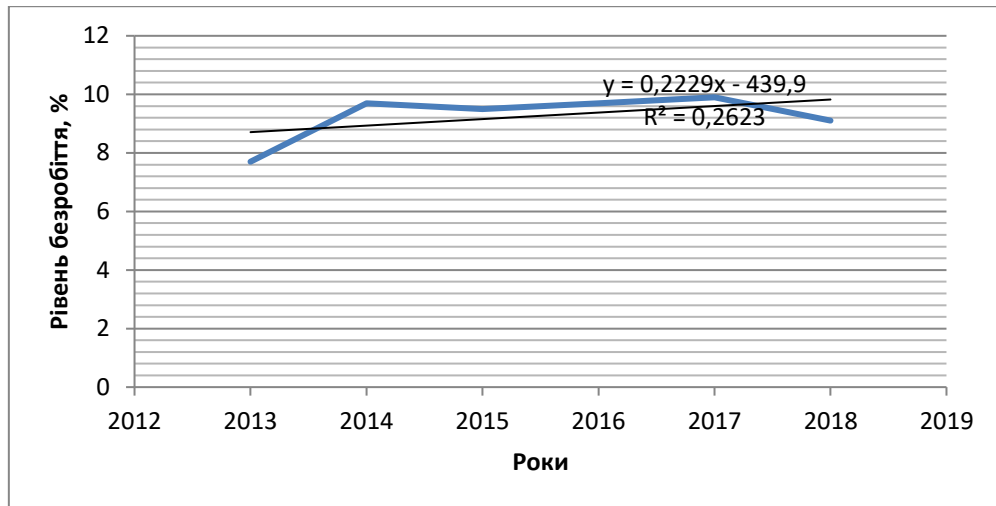

Рис. 1. Тенденція рівня безробіття в Україні за 2013-2018 роки

Аналізуючи дані таблиці 1 слід зазначити, що існує негативна тенденція до зростання рівня безробітних протягом 2013-2017 років. В 2017 році порівняно з 2013 роком рівень безробіття збільшився на 2,2 в. п. і становив 9,9%. В 2018 році порівняно з 2017 роком спостерігається незначне зниження рівня безробіття до 9,1%. Коефіцієнт регресії $a_1=0,2229$ побудованого рівняння лінійного тренду показує, що середнє щорічне підвищення рівня безробіття в Україні становить 0,22% (рис. 1).

Знизити рівень безробіття в Україні можна завдяки комплексному підходу до вирішення питання, реалізації обґрунтованої економічної політики, захисту внутрішнього ринку праці, впровадженню ефективних програм із підвищення кваліфікації та перепідготовки фахівців, впровадженню спеціальних цільових програм зайнятості, легалізації тіньової зайнятості.

Література:

1. Офіційний веб-портал Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний веб-портал України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.com.ua>.
3. Про зайнятість населення: Закон України (від 05.07.2012 // ВВР– 2013-№24) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>.

ІННОВАЦІЙНА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВНИЙ КОМПОНЕНТ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ КРАЇНИ

Гнідіна В.С.,

студентка 1 р. н.

ОС «Магістр» спеціальності «Економіка»

Маріупольський державний університет

м. Маріуполь, Україна

В умовах стрімкого розвитку національних економік країн безпека інноваційного розвитку забезпечує збалансований проактивний інноваційний розвиток у всіх сферах діяльності, що гарантує найбільш ефективне використання і безпечно залучення додаткових інвестиційних ресурсів. Визнаючи важливість проведених розробок з проблематики безпеки, необхідно зазначити, що системного дослідження, присвяченого вивченню процесів забезпечення взаємозв'язку економічної безпеки та інноваційної діяльності, майже не проводилося.

По-перше, слід зазначити, що визначення поняття «інноваційна безпека» дуже важливе для визначення цілей управління інноваційним розвитком країни. Багато вчених ототожнюють інноваційну безпеку з науково-технічною або технологічною безпекою, яка формується як сукупність умов в науково-технічній сфері, що забезпечують виконання вимог національної безпеки. Тут безпека трактується як безпека держави у промисловості, маючи на увазі в науково-технічному прогресі інноваційну складову. Інша група вчених висуває на перший план інвестиційну безпеку як підсистему економічної безпеки, що забезпечує рівень надійності інноваційних процесів [1].

Так, існує декілька підходів до визначення цього поняття:

– як стан науково-технологічного потенціалу держави, який дає змогу забезпечити стабільне функціонування національної економіки при виникненні певних загроз за рахунок власних інтелектуальних і технологічних ресурсів. Зокрема, такий підхід відображено в працях І. О. Ревака [2];

– як спроможність, потенційні можливості інноваційної системи генерувати якісні зрушення в економіці, протистояти зовнішнім технологічним загрозам інноваційну безпеку розглядає П. І. Коренюк [3];

– як спроможність науково-інноваційного потенціалу країни генерувати якісні зрушення в національній економіці; протистояти зовнішнім технологічним загрозам; гідно презентувати себе на світовому ринку технологій (за М.Денисенко, О.Волковою [4, с. 815] та ін.).

– як здатність системи: зберігати і підтримувати необхідний рівень технологічного стану, який забезпечує можливість сталого розвитку; своєчасно впливати на несприятливі процеси в науково-технологічній і інноваційній сферах; прогнозувати і попереджати загрозливі явища у економічному, екологічному, соціальному середовищі, на ринках сировини і готової продукції (за підходом Вороновського О. [5, с. 88] та ін.).

– як наявність економічних, виробничих і технологічних умов, які дозволяють економіці держави здійснювати нововведення на власній основі; такий підхід відображено в працях Є.Олейнікова [6].

– за «Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України» (2007 р.) стан науково-технологічного та виробничого потенціалу держави, який дає змогу забезпечити належне функціонування національної економіки, достатнє для досягнення та підтримки конкурентоздатності вітчизняної продукції, а також гарантування державної незалежності за рахунок власних інтелектуальних і технологічних ресурсів [7].

Зазначимо, що у Методичних рекомендаціях (2013 р.) вжито оновлений термін «інвестиційно-інноваційна безпека», що визначається як стан економічного середовища у державі, що стимулює інвесторів вкладати кошти в розширення виробництва в країні, сприяє розвитку високотехнологічного виробництва, інтеграції науково-дослідної та виробничої сфери з метою зростання ефективності, поглиблення спеціалізації національної економіки на створенні продукції з високою часткою доданої вартості [8].

Але, на нашу думку, інноваційна безпека має бути окремою складовою економічної безпеки, тому що інвестиційні ресурси не у всіх можливих випадках спрямовуються на виконання інноваційних цілей чи у високотехнологічні галузі.

Із урахуванням усіх розглянутих підходів до визначення було запропоновано власне визначення поняття «інноваційна безпека», що враховує усі її характерні особливості, під якою розуміємо: сукупність умов та інноваційних факторів, що забезпечують незалежність національної економіки, її інноваційного розвитку від національних інноваційних систем інших країн, здатність до досягнення стійкості та міжнародної конкурентоспроможності за рахунок власних науково-технологічних та інтелектуальних ресурсів.

Інноваційна безпека розкривається через певні економічні категорії, які і повинні забезпечити інноваційний розвиток держави відповідно до національних пріоритетів, активну участь в технологічному обміні, інтеграцію національної інноваційної системи (НІС) в систему світогосподарських зв'язків. Сутність найважливіших категорій інноваційної безпеки полягає в наступному:

- інноваційна ефективність – трансформація національної економічної системи, надання їй найважливіших інноваційних властивостей на внутрішніх і зовнішніх ринках – конкурентоспроможності та стійкості;

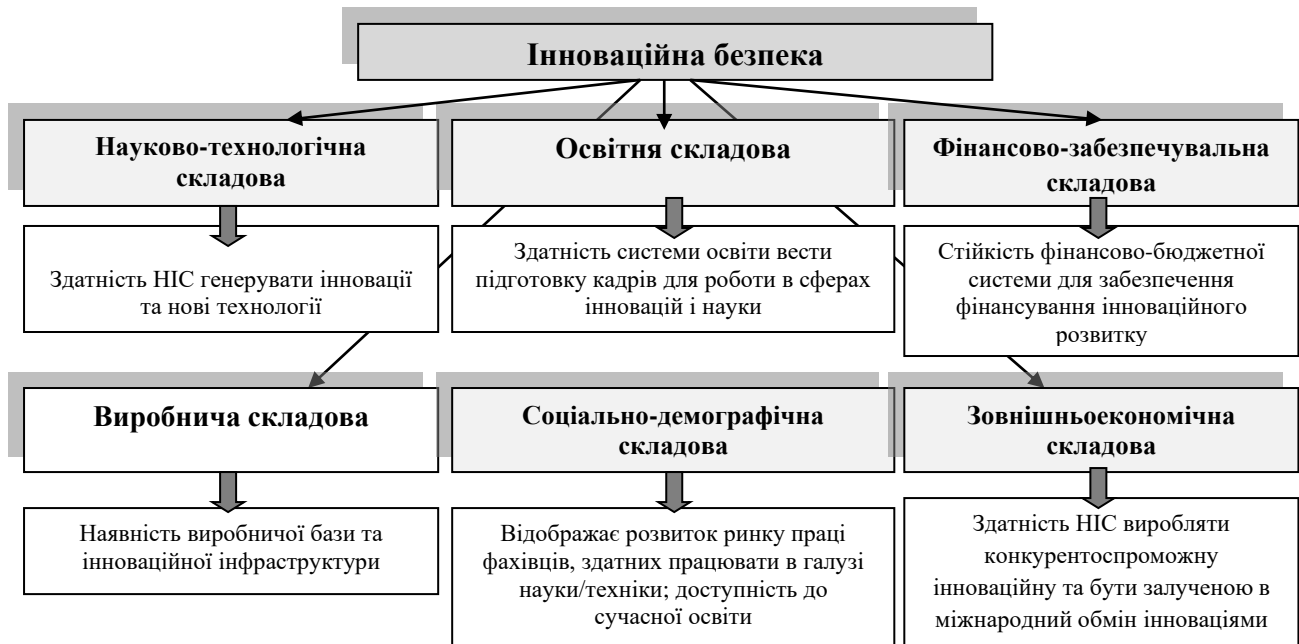
- інноваційна конкурентоспроможність – здатність господарчої системи успішно функціонувати і розвиватися на ринку за рахунок впроваджуваних інновацій;

- інноваційна незалежність – досягнення такого рівня стану інноваційної економіки, якості товарів і послуг, який забезпечує конкурентоздатність і дозволяє на рівних брати участь у світовій торгівлі, і проводити незалежну інноваційну політику;

- інноваційна стійкість – здатність інноваційної системи до створення нових технологій, до випуску нових видів продукції, надання нових видів послуг, які є конкурентоспроможними на міжнародних ринках.

Виходячи з головної властивості інноваційної безпеки – системності, на нашу думку, в її структуру слід включати шість взаємопов'язаних і

взаємозалежних підсистем з відповідними функціями і завданнями (рис.1.)

Рис. 1. Елементна структура інноваційної безпеки та її характеристика

Розробка автора

Перелічені підсистеми інноваційної безпеки і аналіз їх сутності показують, що вони є взаємозалежними, існування однієї без інших є неможливим, що і підтверджує той факт, що категорія інноваційної безпеки є комплексною і повинна розглядатися як система. Тільки в цьому випадку можна забезпечити безпечні умови формування національної інноваційної системи.

Виходячи з викладених вище теоретичних розробок і проведених досліджень, для забезпечення інноваційної безпеки в умовах глобалізації та утримання системи в рівноважному стані необхідний взаємозв'язок політичного, економічного та інституційного аспектів. Забезпечення сталого інноваційного розвитку є однією з цілей інноваційної безпеки та економічної загалом. Таким чином, інноваційна безпека є головним компонентом інноваційного управління економікою, яке в умовах формування інноваційної економіки схильне до виникнення елементів нестабільності. І для подолання негативних явищ важливо не тільки наукове дослідження причин її появи, а й проведення державою ефективної антикризової економічної політики.

Література:

1. Сизов, Ю. И. Экономическая безопасность региона: регионализация, устойчивость бизнеса, стратегия / Ю. И. Сизов. — М.: Наука, 2004. - 310 с.
2. Ревак І. О. Інформаційна база оцінювання науково-технологічної безпеки України / І. О. Ревак // Актуальні проблеми економіки. — 2010. — № 10. — С. 247–254.
3. Коренюк П. І. Стан науково-технологічної безпеки реального сектора економіки України [Текст] / П. І. Коренюк, В. П. Волков, Л. А. Горошков // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 2. – С. 22–25.
4. Економіка й організація інноваційної діяльності. /За ред. Волкова О.І., Денисенка М.П.– К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
5. Экономическая безопасность государства и интеграционные формы ее обеспечения./ Под ред. Вороновского Г.К., Недина И.В. – К.: Знания Украины. – 2007. – 392с.
6. Экономическая и национальная безопасность./ Под ред. Е.А. Олейникова. – М.: Издательство «Экзамен», 2004. – 768с.
7. Наказ Міністерства економіки, торгівлі і розвитку від 02.03.2007р. №60 «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME07222.html
8. Наказ економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>

РОЗВИТОК ТНК ЯК СКЛАДОВА АКТИВІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Дереза Б.П.,**студент економічного факультету
Харківський національний університет
імені В.Н.Каразіна
м. Харків, Україна*

За останні роки в світовій економіці відбулися значні зміни, виявилися нові тенденції розвитку. Найважливішою передумовою формування сучасної світової економіки, вектором її розвитку є процес глобалізації, що охопила всі її структури і механізми. Глобалізація є історичною стадією об'єктивного процесу інтернаціоналізації праці і виробництва. У сучасній світовій економіці особливу роль грають міжнародна інтеграція та міжфірмові зв'язки. Головну роль відіграють, звичайно, транснаціональні корпорації (ТНК). ТНК - корпорація, компанія, якою контролюються комплекси обслуговування або виробництва, що знаходяться за межами країни, де базується корпорація. Такі компанії мають велику мережу філій, відділень в країнах світу і займають провідні позиції у виробництві товарів і їх реалізації. Міжнародні корпорації є одним з найбільш важливих елементів розвитку світової економіки і міжнародних економічних відносин.

Аналіз наукової літератури [2, 3, 4, 5] за проблематикою розвитку ТНК в контексті глобалізації дає змогу стверджувати, що більшість авторів погоджуються з тезою про концентрацію значної частки капіталу в руках найбільших світових ТНК. Світову економічну могутність сконцентровано в "руках" 100 найбільших ТНК (Microsoft, General Electric, Exxon Mobil, Wai Mart Stores, Citigroup, Johnson&Johnson, Royal Dutch/Shell, BP, IBM, Ford, Nestle, Phillip Morris). Ринкова капіталізація окремих ТНК перевищує 500 млрд. дол., а щорічні обсяги їх продажів становлять 150-200 млрд. дол. Чистий прибуток будь-якої з найбільших ТНК є адекватним річному бюджету України, а обсяг їх

товарно-грошового обороту нерідко перевищує ВВП декількох країн, разом взятих. У рейтингу 500 найбільших транснаціональних компаній світу у 2009 році найвище місце посіла компанія Royal Dutch Shell. Незважаючи на кризу, вона збільшила за рік свої доходи на третину – до \$458,4 млрд. [3].

За останні десять років ринкова капіталізація найбільшої компанії в світі майже потроїлася – з 337 млрд доларів США в 2009 році до 905 млрд доларів США в 2019 році. Розрив між найбільшими і найменшими компаніями в 100 найбільших публічних компаніях продовжує зростати, і в даний час складає 806 млрд доларів США. Загальна ринкова капіталізація 100 найбільших ТНК світу наведена на рис. 1.

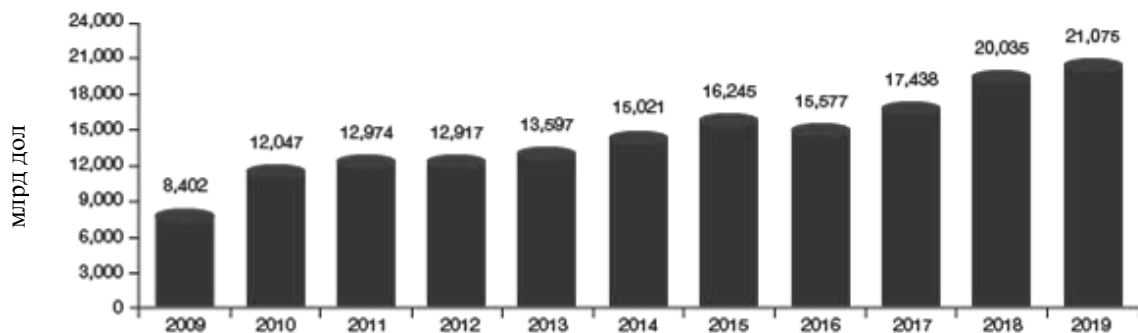

Рис. 1. Загальна ринкова капіталізація 100 найбільших ТНК світу [1]

Крім того, варто відзначити, що сьогодні ТНК контролюють понад 57 % світового промислового виробництва, 69 % міжнародної торгівлі, більш як 81 % патентів і ліцензій на нову техніку, технології та ноу-хау, майже 90 % прямих зарубіжних інвестицій [3].

Також слід зробити акцент на тих секторах, які формують найбільшу капіталізацію для ТНК. Технології впродовж останніх десяти років продовжують утримувати своє місце як найбільший сектор з точки зору ринкової капіталізації ТНК (5 691 млрд доларів США). Однак, з точки зору зростання, сектори охорони здоров'я, побутового обслуговування і телекомунікацій зросли на 15% кожен, у порівнянні з ростом на 6% в секторі технологій. Темпи зростання за основними напрямками галузевої приналежності світових ТНК наведено на рис. 2.

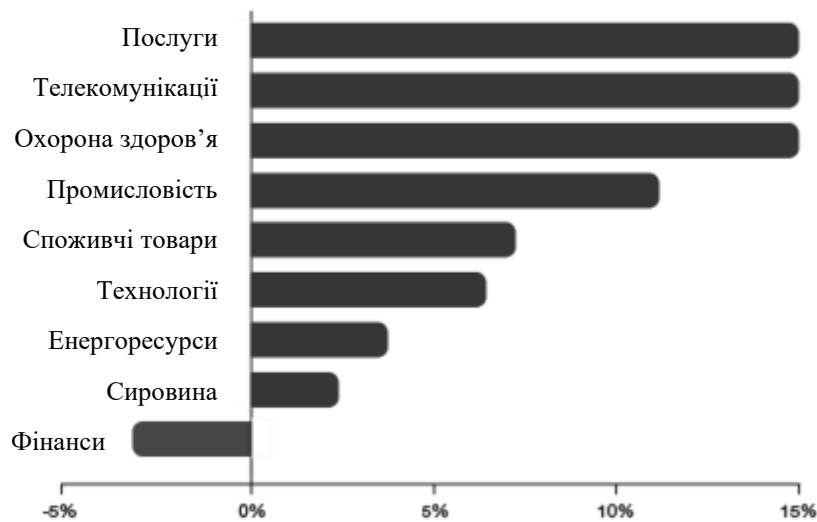

Рис. 2. Темпи зростання за основними напрямками галузевої приналежності світових ТНК [1]

Також розглянемо регіональну приналежність найбільших ТНК світу. Майже половина (48%) з 100 найбільших ТНК станом на 31 березня 2019 року знаходяться в США. Китай забезпечив ще 31%, решта компаній приходить на країни Європи та Великої 7-ки. Розподіл найбільших ТНК світу за регіонами наведено на рис. 3.

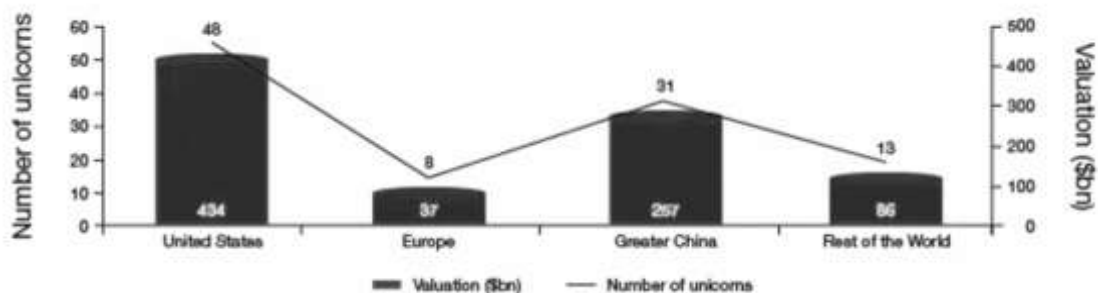

Рис. 3. Розподіл найбільших ТНК світу за регіонами [1]

Однак слід розуміти, що ті ТНК, що зосереджені в США чи в Китаї не є внутрішніми корпораціями, вони створюють робочі місця в різних країнах та здійснюють перерозподіл капіталу по всьому світу, тим самим активізуючи глобалізаційні процеси.

В результаті поглиблення інтернаціоналізації можна спостерігати

посилення взаємодії і взаємозалежності між економіками держав. Таким чином, відбувається світова глобалізація та інтеграція капіталу, формування єдиної міжнародної економічної системи як нової структури. Незважаючи на те, що велика частина виробленого глобального продукту споживається в країні походження, національний розвиток країн підпадає під все більшу залежність від глобальних структур, таких як ТНК, проте також зростає його різноплановість і багатосторонність в порівнянні з минулим, що стимулює розвиток нових видів технологій та виробництва.

Література:

1. Глобальный рейтинг 100 крупнейших публичных компаний по рыночной капитализации – Электроний ресурс – Режим доступа: https://www.pwc.com/gx/en/services/audit-assurance/publications/global-top-100-companies-2019.html#tab_3-0

2. Павлюк Т.С. Аналіз розвитку світових ТНК: досвід для України / Т.С. Павлюк, М.В. Діденко // Економіка та суспільство – 2018. - № 5. - С. 46-52.

3. Сорока І. Б. Транснаціональні корпорації та їхня роль у процесі активізації у процесі міжнародної інтеграції.// І. Б. Сорока /Актуальні проблеми економіки -2009. № 9(99) - С.35

4. Таранов П. В., Попова Л. Х., Куликова И. В. Мировая экономика и особенности ее глобализации / П. В. Таранов, Л. Х. Попова, И. В. Куликова // Государственное и муниципальное управление. Ученые записки СКАГС. 2019. №1. Электроний ресурс – Режим доступ: <https://cyberleninka.ru/article/n/mirova-ya-ekonomika-i-osobennosti-ee-globalizatsii>

5. Ткаченко Д. О. Сутність транснаціоналізації та особливості діяльності транснаціональних корпорацій в умовах глобальної економіки / Д. О. Ткаченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 13. - С. 72-76.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ

Зубенко Т.В.

студент факультету економіки та бізнесу

Київський національний

університет технологій та дизайну

м. Київ, Україна

На сьогоднішній день, використання міжнародних стандартів фінансової звітності виступає в ролі процедури, необхідної для виходу українського бізнесу на міжнародні ринки. Використання міжнародних стандартів з питань обліку витрат операційної діяльності підприємства стає все більш популярним на сучасному етапі ринкового господарювання, оскільки саме вони є однією з головних складових формування прибутку.

Однак виникає питання, які стандарти використовувати для обліку операційних витрат. МСФЗ визначають загальні правила підготовки і подання звітності, але не містять конкретних методичних вказівок щодо збору та обробки фінансової інформації про витрати.

Однією з основних особливостей обліку операційних витрат за МСФЗ - відсутність окремого стандарту, який би регулював витрати. В окремих положеннях МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 16 «Основні засоби», МСБО 18 «Дохід», МСБО 23 «Витрати на позики», МСБО 38 «Нематеріальні активи» розкриті вимоги щодо відображення операційних витрат в обліку. В Україні основні засади щодо формування облікової інформації про витрати операційної діяльності зафіксовано в П(С)БО 16 «Витрати».

Поняття витрат згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку, майже повністю повторює зміст поняття витрат наведеного у МСФЗ. У Концептуальній основі фінансової звітності витрати визнаються, коли виникає зменшення майбутніх економічних вигід, пов'язаних зі зменшенням активів або

збільшенням зобов'язання, які можна достовірно виміряти [1].

Критерії визнання витрат операційної діяльності і в національній, і в міжнародній практиці подібні. Для відображення в обліку витрат обов'язковим є дотримання відповідних критеріїв. За міжнародними стандартами визнання витрат відбувається одночасно з визнанням збільшення зобов'язань або зменшення активів. Дане правило повторює принцип нарахування і відповідності доходів і витрат, що застосовується у національних стандартах.

Доцільно відмітити відмінності класифікації та групування витрат. В Міжнародних стандартах застосовується загальноприйнята класифікація статей витрат, які виникають у процесі звичайної діяльності організації, та витрат, які не пов'язані із звичайною діяльністю. У П(С)БО 16 витрати розмежовують залежно від виду діяльності, за економічними елементами і статтями витрат.

Інформація про витрати в фінансовій звітності за МСФЗ та П(С)БО 16 «Витрати» із застосуванням принципу повного висвітлення, згідно з яким у фінансовій звітності повинні бути відображені інформативні дані про наслідки всіх операцій і подій, які тим чи іншим чином можуть вплинути на ухвалення рішення на їх основі.

Отже, окремі пункти П(С)БО 16 «Витрати» прямо повторюються з положеннями міжнародних стандартів, проте в П(С)БО 16 є вимоги, які чітко не окреслені в МСФЗ, але знаходяться в їх межах, крім того деякі критерії щодо обліку витрат операційної діяльності, які висвітлені в МСФЗ, не розкриті в національних П(С)БО України.

Література:

1. Концептуальна основа фінансової звітності, видана РМСБО у вересні 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНИХ ВИРОБНИЧИХ МЕРЕЖ

Коляда Ю.О.

студент економічного факультету

Микитась В.В.

науковий керівник: к.е.н.,

доцент кафедри економічної теорії

та економічних методів управління

Харківський національний університет

ім. В.Н. Каразіна

Постановка проблеми. Глобалізаційні та інтеграційні процеси призвели до більш сприятливих умов в економічному середовищі для створення ТНК, які через більшу конкуренцію, почали створювати нові методи, технології та стратегії. Основні тенденції в розвитку стратегій спрямовані на підвищення конкурентоспроможності ТНК на світових ринках, які стали її важливою частиною в створенні інтернаціональних зв'язків між країнами та мають великий вплив, через збільшення оборотного капіталу, який може суттєво змінити економічний розвиток та посприяти кризі галузевого розвитку бізнесу. Спільні характерні риси в стратегіях ТНК дозволяють сформулювати основні тенденції розвитку світових ринків та бізнес середовища, через цільові пріоритети функціонування ТНК.

Мета дослідження. Визначення стратегій транснаціональних корпорацій, які частіше почали набувати глобалізаційних тенденцій ведення бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Виклики глобалізації призвели до дуже жорстких вимог світового ринку в формуванні конкурентоспроможності фірм. ТНК стикаються з відмінностями у пристосуванні товарів до вимог іноземних споживачів, завданнями вибору оптимальної структури організації для ведення міжнародного бізнесу, високим політичним ризиком, проблемами з курсом та переказом коштів, складнощами оподаткування та ціноутворення. Не зважаючи на це, ТНК використовує конкурентні переваги, як основні принципи стратегії

конкурентоспроможності, запроваджуючи нові технології та нововведення, збільшуючи фінансування НДДКР. Конкурентні переваги, на думку М. Портера, досить часто мають місце у ринкових нішах, які не викликали у конкурентів зацікавленості через їх незначну прибутковість [1].

Так, серед переваг транснаціональних корпорацій Л. Побоченко відмічає їх вигідне географічне розташування. Аналізуючи інвестиційну діяльність транснаціональних корпорацій, вчений звертає увагу, що понад 80% материнських компаній і близько 33% афільованих розташовуються на території промислово розвинених держав. У країнах з розвиваючою економікою їх відсоток складає відповідно 19,5% і майже 50%, значно нижчий показник у колишніх соціалістичних державах – приблизно 0,5% і 17% [2].

Згідно досліджень А. Попової, з 500 найпотужніших міжнародних (транснаціональних) компаній 85 здійснюють контроль над 70% всіх закордонних інвестицій та можуть впливати на економіку країни. Але ТНК не у всіх галузях може функціонувати та здійснювати міжгалузеві транзакції. Продовжуючи аналіз 500 найпотужніших ТНК, можна зробити висновок про те, що 95% задіяні в фармацевтиці, 80% - виробничої електроніки і хімії, 76% - контролює продукцію машинобудування (виробнича сфера). Найбільша кількість міжнародних компаній - 60% зайнята у виробничій сфері, 37% – у сфері послуг та 3% - у сільському господарстві і видобувній промисловості [3].

Дослідивши діяльність найвпливовіших та найбільших ТНК на світовому ринку, О. Біленький виокремлює основні види міжнародних стратегій, які активно запроваджуються компаніями:

1. глобальне наслідування стратегії низьких витрат, яка орієнтує фірму на низьковитратне виробництво на всіх важливих ринках світу, як наприклад компанія Nokia та General Motors;

2. збільшення національного виробництва та експорт готової продукції на зарубіжні ринки, користуючись власними каналами збуту та постійно шукати нові, прикладом є компанія INGGROUP та HyundaiMotor;

3. глобальна стратегія диференціації: фірма, яка наслідує цю стратегію

диференціює свою продукцію (товар) не змінюючи його характеристики у різних країнах, з метою створення власного бренду на світовому ринку, це такі компанії як Procter&Gamble, Symens, Nestle, Unilever;

4. передача прав компанії іншій фірмі з метою використання власних технологій на виробництво чи збут її продукції іноземним фірмам;

5. наслідування багатонаціональної стратегії, в середині якої стратегія розробляється індивідуально для кожної країни, яка враховує смаки її споживачів та конкурентні переваги і недоліки ринку;

6. стратегія фокусування, яка передбачає, що фірма функціонує в ідентичних нішах на кожному стратегічно важливому національному ринку, а дії координуються на основі низьких витрат та диференціації [4, с 37].

Отже, підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок, що ТНК стали рушійною силою розвитку економіки в епоху глобалізації та виконують важливу роль у функціонуванні світового господарства, зміні суб'єктів і тенденцій розвитку галузевих підсистем. Вибір стратегії багатоваріантний для кожної компанії, бо має особливості в галузевій приналежності фірми, величині капіталу, наукових дослідженнях, специфіці економічних та правових принципів країни, в якій базується фірма. Дуже багато факторів, які можуть вплинути на дохід фірми, але всі вони направлені на збільшення конкурентоспроможності та гнучкості ТНК в умовах нестабільного бізнес середовища. Частіше стратегія направлена на створення мереж внутрішніх зв'язків компанії у глобальному масштабі, а не регіональному, як це було раніше. ТНК більше починає використовувати стратегічні переваги глобального розподілу збута та виробництва продукції, впровадження новітніх технологій та наукових досліджень, які дозволяють зробити низьковитратне виробництво і унеможливити конкуренцію маленьких фірм в певній галузі.

Література:

1. Портер М. Е. Конкурентное преимущество: как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость [Текст] / М. Е. Портер. – М.: Экономическая наука, 2005. – 167 с.

2. Побоченко Л. М. Аналіз інвестиційної діяльності транснаціональних корпорацій [Електронний ресурс]: Наукові журнали Національного Авіаційного університету. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/7022>

3. Попова А. В. Транснациональные корпорации как субъект международных экономических отношений [Электронный ресурс]: VIII Международная студенческая электронная научная конференция. – Режим доступа: <http://www.scienceforum.ru/2015/pdf/9917.pdf>.

4. Біленький О. Ю. Аналіз конкурентних стратегій ТНК в умовах глобалізації економічної діяльності [Текст] / Олексій Юрійович Біленький // Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2015. – Том 21. – № 2. – С. 36-41.

УДК 657

Економічні науки

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ З ПИТАНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИЗНАЧЕННЯМ НЕДООДЕРЖАНИМ ПРИБУТКОМ (УПУЩЕНОЇ ВИГОДИ)

Костів І. Р.

судовий експерт

Львівського НДЕКЦ МВС України

м. Львів, Україна

Становлення ринкової економіки в Україні, проголошення недоторканності власності, свободи договору, забезпечення відновлення порушених прав, а також їх повноцінного судового захисту зумовили значне підвищення ролі відшкодування упущеної вигоди, що на першому етапі призвело до значного збільшення числа справ, особливо в господарських судах, про стягнення упущеної вигоди.

Неодержаний дохід (упущена вигода) - це рахункова величина втрат очікуваного приросту в майні, що базується на документах, які беззастережно підтверджують реальну можливість отримання потерпілим суб'єктом господарювання грошових сум (чи інших цінностей), якби учасник відносин у сфері господарювання не допустив правопорушення. Якщо ж кредитор не вжив достатніх заходів, щоб запобігти виникненню збитків чи зменшити їх, шкода з боржника не стягується.

При цьому пред'явлення вимоги про відшкодування неодержаних доходів (упущеної вигоди) покладає на кредитора обов'язок довести, що ці доходи (вигода) не є абстрактними, а дійсно були б ним отримані в разі належного виконання боржником своїх обов'язків. При визначенні реальності неодержаних доходів мають враховуватися заходи, вжиті кредитором для їх одержання. У виді упущеної вигоди відшкодовуються ті збитки, які могли б бути реально отримані при належному виконанні зобов'язання. Наявність теоретичного обґрунтування можливості отримання доходу ще не є підставою для його стягнення.

На даний час Українське законодавство передбачає можливість відшкодування упущеної вигоди, як способу захисту цивільного права. Зазначене в більшості своїй пов'язано з тим, що суди вимагають у позивача подання значної кількості доказів на підтвердження факту не отримання прибутків. Права суб'єктів підприємницької діяльності на відшкодування понесених збитків та недоотриманого доходу закріплені процесуальним законодавством. Відповідно до частини 1 статті 22 Цивільного Кодексу України [1] особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування. Відповідно до частини 2 статті 22 ЦК України, збитками є:

- 1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);
- 2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

Відшкодування збитків є однією із форм або мір цивільно-правової відповідальності, яка вважається загальною або універсальною саме в силу правил статті 22 ЦК України, оскільки частиною 1 зазначено, що особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування. Тобто порушення цивільного права, яке потягнуло за собою завдання особі майнових збитків, саме по собі є основною підставою для їх відшкодування.

Визначення поняття збитків наводяться також у ч.2 ст.224 Господарського кодексу України [2], відповідно до якої під збитками розуміють витрати, зроблені управленою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також не одержані нею доходи, які управлена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною.

Також важливо визначити, що відповідно до ч.4 ст.623 ЦК України [1], при визначенні неодержаних доходів (упущеної вигоди) враховуються заходи, вжиті кредитором щодо їх одержання.

Також, необхідно зазначити в багатьох випадках наявності упущеної вигоди без призначення судово-економічної експертизи майже довести неможливо, а тому представляючи інтереси позивача у справі про відшкодування упущеної вигоди необхідно дуже уважно розглянути можливість про доцільність призначення судово-економічної експертизи.

Узагальнення практики судово-економічних експертиз у справах, пов'язаних з визначенням розміру недоодержаного доходу (упущеної вигоди), свідчить про появу останніми роками тенденції до збільшення таких справ. При цьому значна кількість експертиз призначається у справах, пов'язаних з визначенням розміру недоодержаного доходу (упущеної вигоди) у разі невиконання договірних зобов'язань, менша кількість призначається у справах, пов'язаних з неправомірними діями державних органів.

Характерною особливістю експертного дослідження у справах, пов'язаних з визначенням розміру недоодержаного доходу (упущеної вигоди) є всебічний

аналіз господарської діяльності підприємства, перевірка первинних документів і розрахунків збитків, що зазнали, тобто перед експертом ставиться задача ретельно проаналізувати збитки, що виникли з моменту невиконання договірних зобов'язань до моменту звернення потерпілої сторони в суд для захисту своїх прав, використовуючи при цьому різні методи, способи і прийоми експертного дослідження [3, с.25]

У теорії судової економічної експертизи розроблені універсальні методи, що дозволяють визначити неотримані доходи (упущену вигоду). До таких методів можна віднести метод документальної перевірки, метод зіставлення, метод моделювання.

На сьогодні провідну роль у дослідженні економічних явищ починає відігравати економіко-математичне моделювання. Особливість застосування математичних знань в економічних дослідженнях полягає в з'ясуванні адекватності побудованої формальної моделі реальним економічним подіям.

Часто експерту (фахівцю) доводиться, спираючись на свій досвід, скорочувати кількість чинників, що впливають на результати економічного моделювання. Взяти до уваги всі чинники, що впливають на економічне явище неможливо, тому доводиться брати деякі чинники як статичні, а інші як випадкові, що не підлягають опису. Це, звичайно ж, призводить до деяких спотворень в оцінці явищ, що вивчаються.

При проведенні досліджень з питань, пов'язаних з визначенням упущеної вигоди експерту необхідно розрахувати різними статистичними методами можливі стани економічної мікросистеми в майбутньому або при дотриманні тих чи інших невиконаних раніше умов. Наявність договірної документації спрощує розрахунок упущеної вигоди. Вказані в договорах реквізити (кількість, ціна, умови поставки товарів (робіт, послуг)) є підставою для обчислення показників, без врахування чинника випадковості. Проте такі умови не завжди є наявними в дослідженнях, що проводяться експертами. Це породжує вивчення ситуацій другої підсистеми: вірогідні події. Ці ситуації виникають, коли у суб'єкта дослідження немає договірних відносин, та ні про яку

детермінованість, хай навіть та умовну, не може бути й мови.

Звичайно, застосування вищезазначених методів обмежено здатністю адекватного опису процесу та наявністю досить тривалої історії фіксації станів процесу, що вивчається. Тобто чи може експерт з великою часткою вірогідності гарантувати, що побудована модель описуватиме характеристику, що вивчається, в майбутньому з великим ступенем точності, та чи є в наявності у експерта досить велика сукупність вихідних даних.

Початок дослідження експерта полягає в підборці значень показника, що цікавить, за ряд попередніх періодів. Усі економічні явища можна співвіднести з часом. У ролі чинника, що впливає на економічне явище, необхідно вибрати час. Тоді в експерта вийде часовий ряд, де тому або іншому періоду відповідатиме значення економічного показника, тобто одержаному прибутку або кількості продажів.

Необхідно вказати на той факт, що процес прогнозування в умовах невизначеності та випадкових коливань чинників, що впливають на результат економічного явища, що характеризує упущену вигоду, є комплекс аналітичних дій, що дають можливість передбачити величину упущеної вигоди. Цей комплекс дій може бути представлений у вигляді найпростішого алгоритму: збір даних за попередні періоди, перевірка ступеня кореляції часу та показника, вивчення характеристики розкиду даних, синтез результатів дослідження, оцінка якості регресії, побудова лінії тренду на основі методу найменших квадратів, прогноз проведення показника, що вивчається. При визначенні упущеної вигоди експерт – економіст повинен ще звернути увагу на правильне відображення результатів проведених розрахунків в бухгалтерському та податковому обліках.

Окрім цього слід, зазначити, що саме відповідно до ст.22 ЦК України, у вигляді упущеної вигоди відшкодовуються тільки ті збитки, які б могли бути реально отримані при належному виконанні зобов'язання. В більшості своїй суди, коли відмовляють в задоволенні позову про відшкодування упущеної вигоди посилаються на недоведеність факту її завдання, її розміру.

Отже, кредитор повинен не лише точно підрахувати розмір збитків, але й підтвердити їх документально. При обрахуванні розміру упущеної вигоди мають враховуватися тільки ті точні дані, які безспірно підтверджують реальну можливість отримання грошових сум або інших цінностей, якби зобов'язання було виконано боржником належним чином. Крім того, законодавець встановлює, що при визначенні неодержаних доходів (упущеної вигоди) враховуються заходи, вжиті кредитором щодо їх одержання.

Література:

1. Цивільний Кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 435-IV. [Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>. Назва з екрану.
2. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. Назва з екрану.
3. Ярошеня Г.В., Кузнєцова О.В., Янікова І.В. та ін. Методика проведення судово-економічних досліджень з питань, пов'язаних з визначенням розміру недоотриманого прибутку та інших втрат: навчально-методичний посібник. – Севастополь: СВ ХНДІСЕ, 2012. – 44 с.

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ У ФОРУВАННІ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Кривошапка О. А.

*слухач Центру післядипломної освіти
ДНУ ім. Олеся Гончара, м. Дніпро, Україна*

На сучасному етапі розвитку нашої країни, існує необхідність у покращенні рівня економічної стабільності. Однією із ланок, які можуть забезпечити дане явище є державний бюджет, а саме оптимізація надходжень та видатків з нього, адже вони забезпечують соціальний та економічний розвиток

України та її регіонів. В Україні вже котрий рік поспіль простежується дефіцит державного бюджету, що вказує на нестачу доходів, щоб покривати усі видатки. Тому необхідно спрямувати усі сили на пошук джерел зростання його доходів, зокрема визначити шляхи збільшення доходів державних підприємств, як джерела поповнення державного бюджету України.

Кожна країна не може функціонувати без державного бюджету, адже він є рушієм її економічного розвитку, завжди існують додаткові шляхи його наповнення.

Державний бюджет – це централізований фонд грошових ресурсів, що знаходиться в розпорядженні уряду для фінансування державного апарату, збройних сил, виконання соціально-економічних функцій. Бюджет служить також одним з найсуттєвіших важелів державного регулювання економіки, впливу на господарську кон'юнктуру, вжиття антикризових заходів.

Доходи державного бюджету — це частина централізованих фінансових ресурсів держави, які регулюються відповідними нормативними актами і необхідні для виконання її функцій. Доходи бюджету виражають економічні відносини держави з підприємствами, установами, організаціями, фізичними особами, які виникають у процесі стягнення бюджетних платежів. Одним із джерел доходів Державного бюджету є Державні підприємства [3, с. 223]ч.

На сучасному етапі розвитку економіки України, при недостатній за безпечності державними коштами необхідно окреслити основи діяльності системи доходів бюджету держави для наступного визначення напрямів удосконалення її функціонування в Україні. Проблема наповнення та зростання доходів Державного бюджету України набуває все більшої гостроти, оскільки з кожним роком видатки держави збільшуються, а пошук джерел їх забезпечення ускладнюється.

Згідно класифікації Бюджетного Кодексу України виділяють чотири основні джерела надходжень до державного бюджету: податкові, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансферти.

Неподаткові доходи державного бюджету не мають чіткої тенденції. Найбільшу частку у структурі неподаткових надходжень займають надходження від

НБУ. Наступним за значимістю показником є надходження бюджетних установ та вони постійно збільшувались. Адміністративні збори та платежі мають помітну негативну тенденцію. Неподаткові надходження збільшуються завдяки зростанню надходжень із бюджетних установ та підприємств державної форми власності.

Неподаткові надходження піддаються впливу економічної кон'юнктури. Так, в умовах економічного зростання і підвищення реального ВВП відбувається відповідне збільшення доходів від власності та підприємницької діяльності, адміністративних зборів і надходжень від некомерційного та побічного продажу, інших неподаткових надходжень. Навпаки, в умовах фінансової кризи та пов'язаного з нею скорочення обсягів одержавлення ВВП, вказані джерела доходів зменшуються як в абсолютному, так і у відносному вимірах. Натомість стабільно динамічним залишається зростання власних надходжень бюджетних установ, що є наслідком активізації платних послуг у невиробничій сфері з огляду на зменшення масштабів бюджетного фінансування.

Однією із проблем неподаткових надходжень є високий рівень адміністративного тиску, який виявляється при стягненні адміністративних зборів та платежів. Спроби уряду збільшити доходи від державних підприємств, створюють негативні перешкоди для працівників державного та комунального секторів економіки. Через велику кількість доходів, які вони віддають до державного бюджету, у їхньому розпорядженні не залишається достатня кількість фінансових ресурсів для розвитку очолюваних підприємств, підвищення конкурентоспроможності вироблених товарів та наданих послуг, що з часом починає знижувати їхню дохідність[2, с. 555].

Для того щоб збільшити суми неподаткових надходжень до державного бюджету від неподаткових доходів пропонується:

- сприяти зміцненню фінансового становища підприємств, статутний капітал яких по більшій мірі складається із державних коштів. Недарма кажуть, що для того, щоб отримати позитивний результат від чогось необхідно в нього інвестувати. Тому при фінансовій допомозі державним або частково державним

підприємствам у цьому періоді можна буде збільшити фінансовий результат їхньої діяльності надалі;

- збільшення кількості платних послуг у бюджетних установах. Усі ми знаємо, що державних коштів не вистачає для фінансування цих закладів, тому потрібно шукати додаткові надходження зі сторони населення країни.

Література:

1. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.min-fin.gov.ua/news/bjudzhet/dohidna-politika>

2. Слободянюк Н.О., Шикор К.І. Проблемні питання формування дохідної частини бюджету: сучасні реалії. *Глобальні та національні проблеми економіки*. №15. С. 554-558

3. Чала Н.Д. *Бюджетна система* : навч. посіб. Київ, 2010. 223 с.

УДК 005.21:658.8

Економічні науки

СУТНІСТЬ ЛОГІСТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Кудрєвич І. Б.

Факультет економіки та управління

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

Логістичну стратегію можна трактувати як сукупність дій, рішень та методів ефективного управління підприємством, як інструмент реалізації головної стратегії підприємства. Логістична стратегія підприємства спрямована на оптимізацію ресурсів при управлінні матеріальними, інформаційними, фінансовими, енергетичними, кадровими та іншими потоками [1].

Відсутність на більшості українських підприємств відділів стратегічного логістичного планування не дає можливості сучасним вітчизняними підприємствам користатися сучасними логістичними технологіями. Виникнення потреби в розробці стратегічного логістичного планування створює передумови у розробці та впровадженні певної логістичної стратегії, під час якої постає

проблема із вибором оптимального варіанту логістичної стратегії. Основною вимогою до методики організації вибору логістичної стратегії є її адекватність та відповідність сучасним вимогам функціонування українських підприємств.

Жорстка конкуренція на ринку, поява дешевших виробництв змушує керівництво формувати стратегічне управління на підприємствах з урахуванням специфіки їхньої діяльності, виконання стратегічних завдань для того, щоб на основі обраних цілей і своєчасного їх корегування забезпечити вибір стратегії з прийняттям управлінських рішень. Використання інструментів логістики охоплює перелік стратегічних та аналітичних інструментів, дослідження сукупності концепцій, підходів, системи показників, методів, моделей, що застосовуються в процесі прийняття і реалізації логістичних управлінських рішень, що сприяє вибору стратегічного орієнтиру, спрямованого на ефективний розвиток підприємства (логістичного центру) в довгостроковій перспективі. Встановлено, що застосування принципів логістики дає змогу скоротити на 30–50 % рівень запасів сировини та матеріалів, на 25–30 % – транспортні витрати [2, с. 495].

Стратегічне логістичне управління підприємств – це управлінська система прийняття рішень, представлена єдністю двох логічно пов'язаних керуючих логістичних систем: системи прийняття рішень, за допомогою якої відбувається формування логістичної стратегії підприємства, і системи цільового управління цією логістичною стратегією в процесі прийняття обґрунтованих рішень щодо напрямів розвитку, як стратегічний орієнтир ефективного функціонування логістики, в умовах невизначеності впливів зовнішнього середовища з метою отримання прибутку від виробництва або продажу товарів, надання до/після послуг, підвищення рентабельності виробництва, і яка переводить підприємство в стан, необхідний для досягнення цілей функціонування і розвитку в довгостроковій перспективі.

Варто зазначити, що специфіка логістичної концепції має закладатися як основа для прийняття всієї ієрархії як логістичних, так й інших довгострокових рішень підприємства.

Література:

1. Крикавський Є. В. Логістика. Основи теорії: підруч. / Є. В. Крикавський. – Львів: Інтелект-Захід, 2006.– 206 с.
2. Єлетенко О. В. Механізм управління логістичною системою підприємства / О. В. Єлетенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 628. – С. 494-498.

УДК 331.526

Економічні науки

ГІДНА ПРАЦЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Литвиненко К.Р.,

студентка економічного факультету

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

м.Харків, Україна

В даний час гідну працю розглядається як основа сталого соціально економічного розвитку, так як згідно з Концепцією гідної праці останній приносить адекватний дохід і здійснюється в умовах; коли права трудящих і соціальні гарантії захищені. Каркас гідної праці формується за рахунок фундаментальних прав у сфері праці, зайнятості, соціального захисту та соціального діалогу.

Коли гідна праця є у більшій кількості людей, це дає можливість надати більш активний, а також всеохопний економічний ріст. Найбільш високі темпи зростання дозволяють спрямувати більше ресурсів на розробку гідних робочих місць.

Гідна праця приносить працівникам а також їх сім'ям фінансові ресурси, які вони вкладають в місцеву економіку. Зростання їх купівельної спроможності активізує економічне зростання і розвиток життєздатних фірм, особливо малих, які в свою чергу мають можливість сформувати більшу кількість робочих місць, підвищити заробітну плату і поліпшити умови праці своїх працівників. В результаті держава отримує більше податкових надходжень, які можуть бути спрямовані в соціальну сферу - на заходи по

захисту тих, хто не може знайти роботу або непрацевдатний[2].

Велику роль також має структура або характер економічного зростання. Тиск економічного зростання на продуктивну зайнятість залежить не тільки від його темпів, але і від того, в якій мірі результативно він перетворюється в розробку продуктивних робочих місць. Останнє в свою чергу залежить від ряду факторів, таких як галузева структура зростання і капіталомісткість (трудоінтенсивних) зростання всередині окремих секторів. Зазвичай потрібно не тільки збільшувати кількість робочих місць, а й підвищувати продуктивність праці, а також рівень доходу від зайнятості. Тому предметом аналізу економічного розвитку з точки зору зайнятості повинна бути оцінка того, в якій мірі економічне зростання задовольняє потребу в збільшенні кількості робочих місць і підвищенні продуктивності праці (доходу) [1].

Для того, щоб досягти трансформації зростання в зайнятість, МОП виступає за розробку глобальних проектів і формування партнерств, що мають на меті створення перспектив для більш високоякісного працевлаштування, і сприяє цьому процесу. На рівні держав її метою є підтримка зусиль тристоронніх учасників по розробці, здійсненні та також контролю виконання узгоджених і передбачають національну специфіку програм та заходів, які сприяють створенню якісних робочих місць за підтримки стратегій економічної диверсифікації та інвестицій, підготовки кадрів, що відповідають поточним і перспективним потребам ринку праці, а також активної політики сприяння зайнятості та посередницьких послуг на ринку праці в інтересах найбільш вразливих категорій населення [3].

МОП вважає соціальний діалог і трипартизм найперспективнішими інструментами імплементації сталого розвитку та реагування на виклики в мінливій сфері праці. Використання традиційних і нових форм співпраці між урядами, організаціями працівників і роботодавців, між публічним і приватним секторами і організаціями громадянського суспільства має значний потенціал щодо підвищення якості життя людей в сучасному і майбутньому світі з одночасним забезпеченням економічної, соціальної та екологічної стійкості на планеті [4].

Я вважаю, якщо при формуванні економічної політики і складанні планів розвитку першочергова увага буде приділятися проблемі створення робочих місць, таке дасть можливість не тільки розширити доступ до гідної праці, а й забезпечити більш міцний і усеохватний економічне зростання, що веде до скорочення масштабів бідності.

Література:

1. ILO. Decent Work Country Diagnostics - Technical Guidelines to draft the Diagnostics Report. Geneva : ILO, 2015.

2. Колот А.М. Соціально-трудові відносини зайнятості: сучасні тенденції, виклики, шляхи розвитку : монографія, за наук. ред. А.М. Колота, І.Ф. Гнибіденко. – К.: КНЕУ, 2016. – 295 с.

3. Людський розвиток в Україні. Інноваційні види зайнятості та перспективи їх розвитку: кол. моногр. / за ред. Е. М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціал. дослідж. ім. М. В. Птухи НАН України, 2016. – 328 с.

4. Міжнародна організація праці. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>

УДК 457

Экономические науки

ИННОВАЦИИ КАК ФАКТОР ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Лисовицкий В.Н.,

*к.э.н., профессор кафедры экономической теории
и экономических методов управления*

Борисенко Ю.Е.,

*студентка экономического факультета
Харьковский национальный университет*

имени В.Н. Каразина

г. Харьков, Украина

Активный переход мирового сообщества к инновационному типу экономики, при котором основная доля ВВП обеспечивается производством наукоемкой продукции, делает актуальным вопрос обеспечения устойчивого

развития страны, ее регионов и предприятий за счет внедрения инноваций.

Сложившаяся в конце XX века концепция устойчивого развития предусматривает сбалансированность развития общества в социальном, экологическом и экономическом аспектах. Устойчивое развитие - это развитие, удовлетворяющее все направления развития общества, не угрожая возможностям будущих поколений [1]. Суть его можно свести к балансу между общественными потребностями и возможностями через механизм ограничения в единой «социально-эколого-экономической» системе.

С позиции устойчивого развития инновации понимаются как органическая совокупность результата, процесса и эффекта, связанных с созданием и распространением нововведений в различных сферах человеческой деятельности [2].

Значимость инноваций в формировании системы устойчивого развития проявляется через их функции:

- инновации способствуют реализации закона пропорциональности, при котором структура воспроизведения наиболее точно соответствует уровню существующих потребностей общества;

- инновации дают возможность расширить круг производимых товаров и услуг, что способствует реализации закона возрастания потребностей;

- за счет инноваций производство новой продукции осуществляется с меньшими затратами необходимых ресурсов, создает условия для реализации закона экономии рабочего времени;

- инновации как средство воплощения в жизнь достижений человеческого интеллекта ведут к интеллектуализации трудовой деятельности, повышению ее наукоемкости, что способствует реализации законов роста производительности общественного труда и повышение эффективности производства.

В зависимости от вида инноваций и их направленности продуцируются социально-экономические и экологические изменения на предприятиях, в регионах и в обществе в целом. Классификация инноваций в трудах отечественных и зарубежных ученых весьма разнообразна [2, 3]. Между тем, все

типы и виды инноваций можно рассматривать через призму формирования устойчивого развития.

Ключевой группой в составе инноваций с позиции устойчивого развития является технологические инновации, которые представлены нововведениями в товары и услуги (инновация-продукт) или в технологии (инновация-процесс). Они лежат в основе удовлетворения растущих потребностей общества, повышения эффективности производства, изменения моделей и поколений техники и технологических способов производства [3, с. 22].

Экономические инновации находят выражение в использовании более эффективных форм специализации, кооперирования, концентрации, комбинирования и диверсификации производства. Они направлены на снижение производственных затрат, рост материального стимулирования труда, повышение мотивации работников и тому подобное.

Организационные и управленческие инновации обеспечивают более эффективные методы и формы организации производительных сил, проявляются в новых методах и формах планирования и прогнозирования, контроля за выполнением работ, средствах обработки информации и так далее.

Особую актуальность в связи с проблемами экологии на мировом уровне приобретают экологические инновации. Они обеспечивают более эффективное использования привлеченных в производство природных ресурсов, более рациональные методы их восстановления и сохранения.

Социальные инновации, на наш взгляд, охватывают составляющие элементы всех видов инноваций, способствующих повышению уровня и качества жизни населения, экологической стабильности, возможностей формирования «разумных потребностей» людей, рост их интеллекта и самореализации.

Значимость инновационной деятельности по формированию устойчивого развития общества подтверждает общемировая статистика. Страны, имеющие высокие показатели инновационной активности, занимают лидирующие позиции в глобальном рейтинге по индикаторам устойчивого развития. Так, в 2018 году в тройку лидеров по индексу человеческого развития входят такие

страны как Норвегия, Швейцария, Австралия (Украина среди 189 стран занимает 81 место с показателем 0,751) [4], по индексу экологической эффективности - Швейцария, Франция и Дания (Украина на 109-й позиции (52,87) среди 180 стран) [5], по индексу конкурентоспособности – США, Сингапур, Германия (Украина на 83 месте (57,0) среди 140 стран) [6].

Итак, ключевой проблемой формирования общества устойчивого развития является инновационная деятельность, что крайне актуально на сегодняшний день для Украины.

Литература:

1. Рио-де-Жанейрская Декларация по окружающей среде и развитию (Встреча на высшем уровне «Планета Земля». Рио-де-Жанейро, 1992) [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/riodecl.shtml.

2. Митякова О.И. Проблемы устойчивого развития экономики России на основе инновационных преобразований / О.И. Митякова; Нижегород. гос. техн. ун-т им. Р. Е. Алексеева. – Нижний Новгород, 2009. – 244 с.

3. Федулова Л.І. Інноваційний розвиток підприємства: [підруч.] / Л.І. Федулова, Е.М. Забарна, С.В. Філіппова. – Одеса, ОНПУ: Бондаренко М.О., 2016. – 700 с.

4. Индексы и индикаторы человеческого развития: Обновленные статистические данные 2018 [Электронный ресурс]. Режим доступа: http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update_ru.pdf.

5. 2018 Environmental Performance Index [Electronic resource]. Access mode: <https://epi.envirocenter.yale.edu/downloads/epi2018policymakerssummaryv01.pdf>.

6. The Global Competitiveness Report 2018 [Electronic resource]. Access mode: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>.

БАНКИ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ В Україні

Макогон Д.В.

*студент економіко-правового факультету
Київського кооперативного інституту бізнесу і права
м. Київ, Україна*

Кількість банків з іноземним капіталом з кожним роком зростає, в тому числі кількість банків зі 100-відсотковим іноземним капіталом збільшується.

Вплив іноземного капіталу на розвиток національної банківської системи багатогранний і досить неоднозначний. З одного боку, поява іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі означає додаткові ресурси для активних операцій, кредитування економіки і громадян, передовий досвід роботи та управління банками, введення світових стандартів ризик менеджменту, нових банківських технологій, автоматизації банківських процесів. Але, з іншого боку, виникає і небезпека швидкого зростання частки іноземного банківського капіталу, пов'язана з можливою втратою суверенітету у сфері грошово-кредитної політики, можливим посиленням нестабільності, несподіваними коливаннями ліквідності банків, спекулятивними змінами попиту і пропозиції на грошово-кредитному ринку, можливим відпливом фінансових ресурсів[1, ст.32-34].

Але не зважаючи на це, можна сміливо говорити про важливість залучення іноземного капіталу у контексті проблеми підвищення капіталізації банківської системи України.

Альфа Банк, Універсал Банк, ПроКредит банк, Неос банк, Ідея Банк, Банк Форвард, Промінвестбанк, Райффайзен Банк Аваль, Сбербанк, Укрсоцбанк, УкрСиббанк, ВТБ, Креді Агріколь, ОТП, Сіті банк, ІНГ Банк Україна, Кредобанк, Правекс-банк, ВіЕс Банк, БМ Банк, Піреус Банк МКБ, Марфін Банк, Кредит Європа, Дойче Банк ДБУ, СЕБ Корпоративний – всі ці банки мають іноземний капітал [2]. Як бачимо кількість банків що мають іноземний капітал

досить велика, це означає що іноземних інвесторів приваблюють умови капіталовкладення в Україні.

На даному етапі економічного розвитку Україна перебуває у такій ситуації, коли власними силами їй неможливо досягти значних зрушень в соціально-економічному становищі, тому залучення іноземного капіталу в національну економіку є необхідним для сприяння цього процесу. Існування і розвиток іноземних банків на ринку України позитивно впливає на систему в цілому. У них більше можливостей щодо підтримки своїх філіалів, вони в хорошому сенсі посилюють конкурентну боротьбу, змушуючи банки з локальним капіталом еволюціонувати. Крім того, сам факт функціонування іноземного банківського бізнесу на українському ринку - це позитивний сигнал і для міжнародних інвесторів, що в цілому перспективно для економіки країни [3, ст.295-299].

Також важливим елементом є структура власності банків з іноземним капіталом, оскільки вона впливає на функціонування та стабільність банківської системи та визначає напрями її розвитку. При цьому значення має не лише ідентифікація кінцевого власника, але й країни походження капіталу з метою виключення неконтрольованості банківського ринку і відтоків капіталів за кордон, зокрема в офшорні зони.

Література:

1. Дорошенко Г. Сучасні тенденції руху іноземного капіталу у банківському секторі України / Г.Дорошенко // Економічний аналіз. – 2013. – №12–С.32-34.
2. <https://ukr.segodnya.ua/economics/finance/nbu-rasshiril-spisok-bankov-s-inostrannym-2.kapitalom-682270.html>
3. Тарасевич Н.В. Проблеми капіталізації банків в Україні/ Н.В.Тарасевич //Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць.-2013.-№1 (48). – С.295-299

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Біневич Ю.О., Манойло К.І.,
студентки фінансового факультету
Григораши Т.Ф.,
старший викладач кафедри державних, місцевих
та корпоративних фінансів
Університет митної справи та фінансів
м.Дніпро, Україна*

В умовах ринкових відносин основним завданням підприємства є підвищення ефективності його функціонування на засадах раціонального управління грошовими потоками. Грошові потоки відіграють велику роль у виробничо-господарській діяльності підприємства. Ефективне управління грошовими потоками є основою досягнення головної мети будь-якого підприємства – отримання прибутку. Висока роль ефективного управління грошовими потоками підприємства визначається такими основними положеннями:

– грошові потоки обслуговують здійснення господарської діяльності підприємства практично у всіх її аспектах. Ефективно організовані грошові потоки підприємства є найважливішим симптомом його «фінансового здоров'я», передумовою досягнення високих кінцевих результатів його господарської діяльності;

– ефективне управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі його стратегічного розвитку. Темпи цього розвитку, фінансова стійкість підприємства значною мірою визначаються тим, наскільки різні види потоків коштів синхронізовані між собою за обсягами і в часі. Високий рівень такої синхронізації забезпечує істотне прискорення реалізації стратегічних цілей розвитку підприємства;

– раціональне формування грошових потоків сприяє підвищенню ритмічності здійснення операційного процесу підприємства. Будь-який збій у

здійсненні платежів негативно позначається на формуванні виробничих запасів сировини і матеріалів, рівні продуктивності праці, реалізації готової продукції;

– ефективне управління грошовими потоками дозволяє скоротити потреби підприємства в позиковому капіталі. Активно управляючи грошовими потоками, можна забезпечити більш раціональне й ощадливе використання власних фінансових ресурсів, сформованих із внутрішніх джерел, знизити залежність темпів розвитку підприємства від залучення кредитів;

– управління грошовими потоками є важливим фінансовим важелем забезпечення прискорення обороту капіталу підприємства. Цьому сприяє скорочення тривалості виробничого і фінансового циклів, що досягається в процесі результативного управління грошовими потоками, а також зниження потреби в капіталі, що обслуговує господарську діяльність підприємства;

– ефективне управління грошовими потоками забезпечує зниження ризику неплатоспроможності підприємства. Навіть у підприємств, що успішно здійснюють господарську діяльність і генерують достатню суму прибутку, неплатоспроможність може виникати як наслідок незбалансованості різних видів грошових потоків у часі. Синхронізація надходження і виплат коштів, що досягається в процесі управління грошовими потоками підприємства, дозволяє усунути цей фактор виникнення його неплатоспроможності;

– активні методи управління грошовими потоками дозволяють підприємству отримувати додатковий прибуток, генерований безпосередньо його грошовими активами, а саме ефективне використання тимчасово вільних залишків коштів у складі оборотних активів, а також накопичуваних інвестиційних ресурсів у здійсненні фінансових інвестицій [1].

Сучасні економічні умови функціонування підприємств вимагають розробки відповідних механізмів управління грошовими потоками з використанням спеціальних методів. Зарубіжні методи управління грошовими коштами передбачають: синхронізацію грошових потоків, використання руху грошових коштів, прискорення грошових надходжень, просторовочасову оптимізацію банківських розрахунків, контроль виплат. Вітчизняні моделі

управління грошовими потоками, на відміну від західних, характеризуються високою адаптованістю підходів і методів до змін зовнішніх і внутрішніх умов, характерних для українських реалій.

Таким чином, методами управління грошовими потоками є: метод гнучких бюджетів, імовірнісний бюджет грошових коштів, змодельований бюджет грошових коштів, а також методи управління грошовими потоками, пов'язані з банківською системою (синхронізація грошових потоків, рух грошових коштів, прискорення грошових надходжень, просторово-тимчасова оптимізація банківських розрахунків, контроль виплат) [2].

Використовувані в зарубіжних практиках методи управління грошовими потоками не можуть без відповідної адаптації використовуватися у вітчизняній практиці через відмінності в системі бухгалтерського обліку та законодавстві [3]. Крім того, до таких обмежень слід віднести також уповільнення грошового обігу, що викликає значні коливання в розмірах грошових надходжень, а також обмеженість використання в розрахунках короткострокових фінансових паперів. У вітчизняній практиці використовується зарубіжний досвід, адаптований до українських умов (чинній законодавчій базі з бухгалтерського обліку, звітності та оподаткування), і напрацьовується власна практика управління відповідно до специфіки українських умов ведення бізнесу.

Література:

1. *Барабаш Н.С.* Аналіз грошових потоків у системі фінансового менеджменту підприємства // Вісник Хмельницького національного університету. 2010. № 2. Т. 2. 167 с.

2. *Корнєва Н.О., Барабан Т.В.* Системний підхід до управління грошовими потоками підприємств // Молодий вчений. 2018. № 5. С. 298-302.

3. *Литвин І.С.* Шляхи удосконалення системи управління грошовими потоками // Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 2. С. 51-56.

МІЖНАРОДНІ ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

*Біневич Ю.О., Манойло К.І.,
студентки фінансового факультету
Івашина І.І.,
доцент кафедри
банківської справи та фінансових послуг
Університет митної справи та фінансів
м.Дніпро, Україна*

Зростання платіжного обороту між банками країн світу викликало необхідність створення комунікаційних систем стандартизованого вигляду, які б працювали з уніфікованою інформацією. Такими системами переміщення коштів між банками за товари та надані послуги стали міжнародні платіжні системи, які мають велике значення для ефективного функціонування світового фінансового середовища. Кількість міжнародних банківських мереж постійно збільшується. Щоб задовольнити зростаючий попит на інформаційне і телекомунікаційне обслуговування створюються міжнародні мережі, які надають комплекс послуг щодо переведення платежів, інформаційному забезпеченню та управлінню активами.

Міжнародна платіжна система – це платіжна система, в якій платіжна організація може бути як резидентом, так і нерезидентом і яка здійснює свою діяльність на території двох і більше країн та забезпечує проведення переказу грошей з однієї країни в іншу [1].

Розглянемо найпопулярніші види міжнародних платіжних систем у світі.

Система SWIFT (Society for World-Wide Interbank Financial Telecommunications) – це всесвітня міжбанківська фінансова телекомунікаційна система. Вона була організована у 1973 р. у Брюсселі з метою розробки уніфікованих методів обміну фінансовою інформацією і створення міжнародної мережі передачі даних з використанням стандартизованих повідомлень. Ця система є найбільшою і найпоширенішою в світі мережею фінансових

повідомлень, після під'єднання до якої будь-який банк може вважати себе повноцінним членом світового фінансового співтовариства.

У ЄС для обслуговування операцій між Європейським центральним банком і національними центральними банками створено Транс'європейську автоматизовану систему валових розрахунків у режимі реального часу TARGET (Trans-European Automated Real-Time Gross Settlement Express Transfer System), яка почала діяти 4 січня 1999 р. Вона була організована з метою полегшення запровадження єдиної валютної політики, скорочення часу проходження транскордонних платежів, створення надійного та безпечного механізму для здійснення транскордонних платежів, підвищення ефективності платежів між країнами ЄС.

Міжбанківська система США «Федвайр» (FEDWIRE) – це система переказу грошових коштів та цінних паперів, яка належить Федеральній резервній системі США. Вона використовується звичайно для операцій з міжбанківських розрахунків, здійснення платежів, що пов'язані з міжбанківськими позиками до наступного робочого дня, платежів між корпораціями та розрахунків за операціями з цінними паперами.

Найбільшою платіжною системою в Японії є система фінансової мережі Банку Японії – СФМ-БЯ. Вона введена в експлуатацію у жовтні 1988 р. для здійснення електронних грошових переказів між фінансовими установами, включаючи Банк Японії, який нею керує. СФМ-БЯ є мережною системою «онлайн», яка пов'язує центр системи із фінансовими установами, штаб-квартирою Банку Японії та його відділеннями.

ELLIPS (Electronic Large value Interbank Payments System) – бельгійська система валових розрахунків у режимі реального часу. Ця система – некомерційна організація, яка має зареєстрований офіс у Національному банку Бельгії (НББ) в Брюсселі.

Швейцарська міжбанківська клірингова система SIC (Swiss Interbank Clearing), або ШМКС, розроблена в 1981-1986 рр. компанією «Телекурс АГ» в співпраці з комерційними національними банками, і почала експлуатуватися з 1987 р. Кожен банк підключений до системи через мережу, експлуатовану фірмою «Телекурс АГ».

У світі існує низка карткових платіжних систем, користувачами яких є сотні мільйонів жителів планети. Найбільші міжнародні карткові платіжні системи VISA, MasterCard, American Express, Europay, DinersClub і JCB, цілодобово надають своїм клієнтам широкі послуги практично в будь-якій точці планети та сфері обслуговування.

Нині в Україні діють створені Національним банком України Система електронних платежів (надалі – СЕП), Національна система масових електронних платежів (надалі – НСМЕП) та приватні внутрішньодержавні та міжнародні платіжні системи банків та небанківських установ [2].

Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, відносини у сфері переказу грошей регулюються Конституцією України, законами України «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність», «Про телекомунікації», «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні», іншими актами законодавства України та нормативно-правовими актами Національного банку України, а також Уніфікованими правилами та звичаями для документарних акредитивів Міжнародної торгової палати, Уніфікованими правилами з інкасо Міжнародної торгової палати, Уніфікованими правилами по договірних гарантіях Міжнародної торгової палати та іншими міжнародно-правовими актами з питань переказу грошей [3].

Ураховуючи міжнародний досвід запровадження аналогічних платіжних систем і з метою підвищення ефективності функціонування НСМЕП, актуальним є розробка шляхів її подальшого вдосконалення.

Література:

1. Волохата В.Є. Функціонування платіжних систем України на сучасному етапі їх розвитку / Волохата В.Є., Чубенко А.А. // Матеріали журналу "Молодий вчений". – 2014 – № 7(10). – С. 63–67.

2. Національний банк України: офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua/>

3. Невідома Л.О. Оцінка діяльності банку на ринку платіжних карток / Л.О. Невідома, О.В. Марченко // Молодий вчений. – 2017. – № 5. – С.680–684.

ДЕРЖАВНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

*Біневич Ю.О., Манойло К.І.,
студентки фінансового факультету
Новікова Л.Ф.,
доцент кафедри банківської справи
та фінансових послуг
Університет митної справи та фінансів
м.Дніпро, Україна*

За сучасних умов основним вектором економічного розвитку національної економіки є інноваційний, оскільки саме інноваційна складова є базовою при визначенні конкурентоспроможності країни на світовому ринку наукомістких технологій.

Державна інноваційна політика спрямована на створення соціально-економічних, організаційних і правових умов ефективного відновлення, розвитку й застосування науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, енерго- та ресурсощадних технологій, виробництво та реалізацію нових видів продукції.

Державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом:

- визначення і підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності державного, галузевого, регіонального і місцевого рівнів;
- формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм;
- створення нормативно-правової бази і економічних механізмів для підтримки і стимулювання інноваційної діяльності;
- захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності;
- фінансової підтримки виконання інноваційних проектів;
- стимулювання комерційних банків й інших фінансово-кредитних установ, які кредитують виконання інноваційних проектів;

– встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності;

– підтримки функціонування і розвитку сучасної інноваційної інфраструктури [1].

Державне регулювання інноваційної діяльності передбачає державну фінансову підтримку, зокрема:

– повне безвідсоткове кредитування пріоритетних інноваційних проектів за рахунок коштів Державного бюджету України та коштів місцевих бюджетів;

– часткове (до 50 %) безвідсоткове кредитування інноваційних проектів за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів за умови залучення до фінансування проекту решти необхідних коштів виконавця проекту і (або) інших суб'єктів інноваційної діяльності;

– повну чи часткову компенсацію (за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів) відсотків, сплачених суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів;

– надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів.

Водночас, фінансова підтримка надається лише у межах коштів, передбачених відповідними бюджетами, тому кошти на інноваційну діяльність є незначними. Так, питома вага коштів Державного бюджету у фінансуванні інноваційної діяльності підприємств протягом останніх років коливається в межах 0,7-4,4% [2]. Це спричиняє необхідність самофінансування (в останні роки за рахунок власних коштів фінансується понад 85% витрат на інноваційну діяльність) та залучення різноманітних зовнішніх інвесторів із оптимізацією їх структури. Відповідно держава має вдосконалювати інші форми регулювання інноваційного розвитку, зокрема непрямі: кредитування, оподаткування, митну політику.

Реалізація непрямих форм підтримки потребує впорядкування питань:

– зменшення відрахувань до бюджету (пільговий режим оподаткування прибутку, що направляється на інвестиції; пільговий режим амортизаційних

відрахувань; списання витрат на НДДКР на собівартість продукції; відсутність окремих видів податків для інноваційних підприємств; інвестиційний податковий кредит тощо);

– здійснення спеціальних видатків із бюджету (пільгові кредити фірмам, які вступають у промислову корпорацію, впроваджують технологічні інновації; надання субсидій, покриття витрат на нововведення; дотації на підвищення кваліфікації науково-дослідницького персоналу; гарантоване повернення приватного капіталу, що вкладається у венчурний бізнес; субвенції на інвестиційні проекти);

– встановлення пільгового митного режиму для ввезення сировини, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів, які не виробляються в Україні або виробляються, але не відповідають вимогам інноваційного проекту;

– створення сприятливих умов для міжнародної комерційної діяльності, зокрема протекція держави при укладанні міжнародних торговельних угод, помірні зовнішньоекономічні тарифи, режими валютного регулювання, відстоювання прав та інтересів вітчизняних інноваційних підприємств у міжнародній кооперації праці тощо;

– посилення державного контролю за діяльністю комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що здійснюють фінансування інноваційної діяльності;

– створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій, у т.ч. шляхом створення спільних підприємств та підприємств з участю іноземного капіталу.

Література:

1. *Малініна Н.М.* Проблеми та перспективи державного регулювання інноваційного розвитку вітчизняних підприємств // Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 12. С. 53-58.

2. *Федулова Л.* Інноваційний фактор забезпечення сталого розвитку регіонів України // Економічний вісник університету. Збірник наукових праць учених та аспірантів. 2017. Вип. №33/1. С. 62-71.

ІНСТРУМЕНТИ ХЕДЖУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ

*Біневич Ю.О., Манойло К.І.,
студентки фінансового факультету
Серьогін С.С.,
кандидат наук державного управління,
доцент кафедри державних, місцевих
та корпоративних фінансів
Університет митної справи та фінансів
м.Дніпро, Україна*

Забезпечення фінансово-економічної безпеки є одним із ключових викликів, що постають перед суб'єктами підприємницької діяльності в процесі реалізації фінансово-господарської діяльності в умовах мінливого ринкового середовища. З розвитком фінансового ринку змінюються науково-методичні підходи до управління фінансовими ризиками в результаті імплементації та видозміни таких продуктів фінансового інжинірингу, як похідні фінансові інструменти. Актуальності набувають питання співставлення сутності, механізму реалізації та інструментів хеджування ризиків для обґрунтування вибору або комбінації найбільш дієвих та оптимальних способів нейтралізації фінансових ризиків, що відповідають сучасним економічним реаліям.

Хеджування фінансових ризиків як метод управління фінансово-економічною безпекою підприємства довів свою ефективність в економічно розвинутих системах, але в Україні на сучасному етапі розвитку фінансового ринку ще не набув достатнього поширення. Це передусім пов'язано з відсутністю визначення на нормативно-правовому рівні сутності та класифікаційних критеріїв категорії «фінансові ризики». На основі опрацювання наукових джерел із проблематики уточнення змісту фінансового ризику, фінансовий ризик слід розглядати як ризик, зумовлений невизначеністю кон'юнктурних ринкових умов, результатом чого є недоотримання запланованих грошових потоків підприємствами в процесі реалізації фінансово-господарської діяльності, що є загрозою для фінансово-економічної безпеки.

Наявність широкого спектру ознак категорії «хеджування» свідчить про багатоаспектність цього явища та дає змогу охарактеризувати його з різних боків. Узагальнюючи виокремлені сутнісні риси, хеджування можна визначити як метод управління фінансовими ризиками, заснований на використанні похідних фінансових інструментів, що дає змогу повністю або частково компенсувати втрати від несприятливої зміни кон'юнктури для учасника угоди.

Хеджування містить у собі систему економічних відносин учасників фінансового ринку, яка пов'язана зі зниженням кредитних і цінових ризиків, що досягаються за рахунок одночасності та протилежного спрямування торгових угод на строковому ринку і ринку реального товару. Об'єктом хеджування є актив, зобов'язання, стаття бюджету або майбутня операція, що створюють для сфери або галузі бюджету ризик зміни справедливої вартості цих активів і зобов'язань або зміни грошових потоків, пов'язаних з майбутнім використанням. Суб'єктом процесу хеджування є хеджер, який постає господарюючим суб'єктом стосовно галузі або сфери бюджету, у якій здійснюються фінансові операції.

Важливим напрямом нейтралізації різноманітних фінансових ризиків, які мають валютну, відсоткову та біржову природу, є застосування інструментів хеджування, на що вказує практичний досвід суб'єктів, що функціонують у рамках розвинутого фінансового ринку.

Інструмент хеджування – це похідний фінансовий інструмент, фінансовий актив або фінансове зобов'язання, справедлива вартість яких і грошові потоки від яких, як очікується, компенсуватимуть зміни справедливої вартості або потоку грошових коштів об'єкта хеджування [2].

Залежно від форми організації торгівлі всі інструменти хеджування поділяються на біржові та позабіржові. До біржових деривативів належать ф'ючерси, а до позабіржових – форварди та свопи.

Ф'ючерсний контракт – стандартний документ, укладений як стандартизований контракт, який засвідчує зобов'язання продати (придбати) відповідну кількість базового активу у визначений час у майбутньому з фіксацією ціни базового активу під час укладання контракту.

Хеджування за допомогою форвардних контрактів полягає у перенесенні операцій з реального ринку товарів на ринок строкових угод, тоді як при використанні ф'ючерсів з метою хеджування проводиться паралельне укладання угод на реальному ринку та ринку строкових угод.

Своп – це угода між двома або більше сторонами про обмін ряду грошових потоків за визначений період часу в майбутньому.

На відміну від форвардних і ф'ючерсних контрактів, які засвідчують зобов'язання купити чи продати базовий актив, існує такий вид деривативів як опціон, що відображає право купити чи продати предмет контракту. Опціон – це стандартний документ, який засвідчує право придбати (продати) цінні папери (товари, кошти) на визначених умовах у майбутньому з фіксацією ціни на час укладення такого.

Проведення операцій хеджування ускладнюється, з одного боку, низьким рівнем фінансової грамотності суб'єктів підприємницької діяльності, які обирають більш традиційні, але дорожчі методи забезпечення фінансово-економічної безпеки, а з іншого – неефективно функціонуючим біржовим сегментом фінансового ринку, що зумовлено законодавчими, інституційними та організаційними прогалинами. Зазначені проблемні питання потребують комплексного та системного розв'язання за участю як державних регуляторів сегментів фінансового ринку, так і саморегулювальних об'єднань для вдосконалення взаємопов'язаних сегментів фінансового ринку: страхового, грошово-кредитного та фондового.

Література:

1. *Ковальова О.М.* Порівняльна характеристика сутності процесів хеджування та страхування фінансових ризиків в Україні // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 28. С. 183–186.

2. *Олійник О.В.* Оцінка ефективності хеджування: проблеми обліково-аналітичного забезпечення // Економіка: реалії часу. 2015. № 1. С. 265–271.

3. *Супрович Г.О.* Сутність хеджування як методу зниження фінансових ризиків // Економічний аналіз. 2010. Вип. 6. С. 338–340.

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЄДИНИМ
КАЗНАЧЕЙСЬКИМ РАХУНКОМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Курганська Елеонора Іванівна
к.е.н., доцент каф. фінансів

Макроекономічні процеси та виконання бюджету в державі залежать насамперед від того, як здійснює свою роботу Державна казначейська служба. Звернувши увагу на основне призначення – управління ресурсами, Державна казначейська служба перша відчуває зміни стану фінансової системи та швидко здійснює їх регулювання.

Якісною передумовою ефективного контролю за коштами є зосередження їх на єдиному банківському рахунку, разом з тим єдиний казначейський рахунок - це основний інструмент Державної казначейської служби України, що, в свою чергу, забезпечує реалізацію функцій управління потоками бюджетних коштів через їх консолідацію на єдиному рахунку.

Ефективне управління бюджетними коштами забезпечує Порядок управління ЄКР, затверджений наказом Державної казначейської служби України від 11.02.2002 року № 23, який регламентує як саму процедуру запозичення (поновлення) коштів з ЄКР управлінь, так і особливості проведення операцій на рівні ДКСУ та його територіальних управлінь.[1]

Функціонування Єдиного казначейського рахунку регламентовано Положенням про ЄКР, затвердженим наказом ДКСУ від 26.06.2002 року № 122, зі змінами. [1]

З метою відображення у режимі реального часу інформації про стан ЄКР, відкритого в НБУ, на балансі ДКСУ відкритий відповідний Єдиний казначейський рахунок за відповідним балансовим рахунком Плану рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом ДКСУ від 28.11.2000 року №119. [1]

Єдиний казначейський рахунок (ЄКР) - це інструмент реалізації фінансових відносин в процесі розподілу, перерозподілу фінансових ресурсів через систему казначейства між учасниками бюджетного процесу, тобто інструмент, який надає можливість вирішити проблеми касового управління коштами, які перебувають у розпорядженні Державної казначейської служби, а саме:

- реалізувати оптимальний шлях платежів до бюджетів і розпорядників бюджетних коштів;

- скоротити залишки коштів на рахунках їхніх розпорядників. [4]

Функціонування ЄКР забезпечує:

- казначейське обслуговування бюджетних коштів;
- зарахування податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших надходжень, передбачених законодавством, до державного та місцевих бюджетів;

- прискорення розрахунків за коштами, що обліковуються на ЄКР;

- отримання в режимі реального часу інформації про обсяг коштів на ЄКР;

- швидку мобілізацію коштів, які протягом дня надходять на рахунки, відкриті в органах Державного казначейства України, та використання їх для проведення бюджетних видатків і здійснення інших операцій, що не суперечать законодавству;

- удосконалення законодавства для оперативних рішень щодо забезпечення виконання бюджетів, ефективного управління державним боргом.[2,4]

Сьогодні існує безліч проблем, основними з яких є відсутність пошуку нових методів в площині механізму покриття касових розривів щодо розміщення тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках, резервних коштів, отримання більш якісного прогнозу показників залишків коштів на ЄКР, розширення методів контролю за доходами й видатками розпорядників коштів, необхідність удосконалення законодавчого забезпечення.

На жаль, сьогодні, умовах політичної кризи, підвищення ефективності управління залишками коштів ЄКР України не є одним із пріоритетних завдань уряду.

Удосконалення в органах ДКСУ системи обліку бюджетних коштів на ЄКР, впровадження сучасних методів управління та використання міжнародного досвіду, сприятиме:

- поліпшенню фінансового стану держави;
- надходження податкових коштів до державного бюджету;
- мінімізації інфляційних процесів;
- скороченню часових розривів надходження доходів і видатків.

Список використаних джерел:

1. Вісник дніпропетровської державної фінансової академії // Зарубіжний досвід оперативного управління залишками коштів єдиного казначейського рахунку - Електронний ресурс: режим доступу: <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/57/7723-zarubizhnij-dosvid-operativnogo-upravlinnya-zalishkami-koshtiv-yedinogo-kaznachejskogo-rahunku.html>
2. Дейкало Л.Є., Чубак А.Ю. - Фактори впливу на стан залишків коштів ЄКР.- Електронний ресурс: режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vddfa/2011_1/Deikalo.pdf
3. Eleonora Kurganskaya. The System Of The Treasury In Ukraine: Actuality And Prospects Of Development/ Research Papers in Economics and Finance, Poznań / ISSN 2543-6430. OJS/PKP/.-vol.2,Issne 3.-2017, p. 15-22
4. Кублікова, Т.Б., Курганська, Е.І. - Система казначейства: управління фінансовими ресурсами. - Електронний ресурс: режим доступу: - <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4387> - 2015
5. Порядок формування Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів: наказ Міністерства фінансів України від 22.12.2011 №1691, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 12.01.2012 за №33/20346.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/category?cat_id=215061&page=0

